

OOSTVLAAMSCH

Z

A

N

T

E

N

Mededelingen van de Bond
der Oostvlaamse Folkloristen en van de
Dienst voor Folkloristische Opzoekingen

33^e Jaargang
Nr. 6 - 1958
Nov. - Dec.

DRUK. V/H AD. HOSTE, N. V

GENT

UITGAVEN VAN DE BOND.

Zijn te verkrijgen op het Sekretariaat, Oscar De Gruyterstraat, 34, Gent :

1. Oostvlaamsche Zanten, 11^e, 15^e, 20^e jg. (Jaarboek), 21^e, 22^e, 23^e, 24^e, 25^e, 26^e, 27^e, 28^e, 29^e, 30^e, 31^e en 32^e jg., tegen 100 F. Van de andere jgg. zijn nog enkele losse nummers te verkrijgen tegen 20 F per nummer.
2. Herdenkingsalbum Alf. De Cock. (Uitverkocht).
3. Het Stroodekkersbedrijf, door Cl. Trefois (Uitverkocht).
4. Geïllustreerd Feestnummer (lustrumnr). Prijs : 10 fr.
5. Lodewijk De Vriese, Bio- en Bibliographische studie. (Uitverkocht).
6. Kinderspelen en Liedjes uit het Land van Dendermonde, door Mevrouw L. Bataille-Hiel. Prijs : 50 fr. gewone uitgave.
7. De Plattegrondsvormen van z.g. « Frankische » Boerderijtypen en hun geografische Verspreiding in ons Land, door Cl. Trefois. (Uitverkocht).
8. Register op Celis Gabr.: Volkskundige Kalender voor het Vlaamsche Land, door Prof. F. M. Olbrechts. Prijs : 12 fr.
9. De Draak van het Belfort van Gent in de Folklore, door Cl. Trefois. (Uitverkocht).
10. De Tinnepotgieterij te Gent, door Julien Boes. (Uitverkocht).
11. 2^e Lustrumnummer 1930-1935. Prijs : 36 fr.
12. Dit is die Excellente Kronyke van de Brahmisten, (over het Teerlingspel), door Emile Andelhof. Prijs : 14 fr.
13. De Groei en de Bloei van de Arteveldefiguur in de Vlaamsche Volksziel, door Advokaat Jos. Vermeulen. (Uitverkocht).
14. Galerij van Gentsche Typen, door Emile Andelhof. (Uitverkocht).
15. De Magie van het Poppenspel, door F. Van Es, en anderen. (Uitverkocht).
16. Waasch Sagenboek, door F. Van Es. Prijs : 70 fr. (65 fr. voor de leden).
17. Jaarboek 1945 van den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen. Prijs : 100 fr.
18. Het Curieus en Vermakelijk Namenboek, door Em. Andelhof. Prijs : 12,50 fr.
19. Folklore en Onderwijs, door Lod. Hoste. Prijs : 7,50 fr.
20. August Hendrixx, Vlaams Toneelschrijver herdacht met Bloemlezing uit zijn werken, door Fr. De Coster. Prijs : 15 fr.
21. Pastoor Constant Duvillers, Folklorist en folkloristische Figuur, door F. Van Es. Prijs : 15 fr.
22. De Wetterse Reuzen, door Marcel Daem. Prijs : 15 fr. (Uitverkocht).
23. Sagen uit Noord-Oostvlaanderen, door Dr G. De Meyer. Prijs : 15 fr.
24. Een Teerlingspel in Gent, door Lod. Lievevrouw-Coopman. Prijs : 25 fr. (15 fr. voor de leden).
25. Inhoudstafel op Oostvlaamsche Zanten (Jg. I-Jg. XXV), door F. Van Es. Prijs : 30 fr.
26. Spelen mijner Jeugd, door L. Lievevrouw. Prijs : 50 fr.
27. De Levende Folklore van het Gewest BALEGEM, door M. Broeckhove. Prijs : 40 fr.

Het bedrag der bestelling is vooraf te storten op postrekening Nr 969.46, Bond Oostvl. Folkloristen, Gent.

Lidmaatschap Bond Oostvl. Folkloristen. Jaarlijkse bijdrage : 100 fr. Ereleden : 250 fr. Buitenland : 125 fr.

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN

MEDEDELINGEN VAN DE BOND DER OOSTVLAAMSE
FOLKLORISTEN EN VAN DE DIENST VOOR
FOLKLORISTISCHE OPZOEKINGEN

Vereniging zonder winstbeiaig

Sekretariaat van de Bond :
M. Broeckhove,
Oscar De Gruyterstraat, 34, Gent.
Alle stortingen te doen op postrekening :
969.46, Bond Oostvl. Folkloristen,
Gent.

Redaktie van Oostvl. Zanten :
F. VAN ES,
Désiré De Wolfstr. 3, Aalst.
Drs M. DAEM & J. BOES.

Onnozele-Kinderendag

Een der oudste liturgische martelaarsfeesten met folkloristisch karakter is voorzeker Onnozele-Kinderendag, op 28 december over gans de kristene wereld gevierd en in vele streken met vermakelijkheden en verkleedingen gepaard, zodat het feest heel wat namen kreeg in de loop der tijden, die wijzen op een langzame ontwikkeling en verscheidenheid van vormen : « Deposuitfeest, Concede-feest, Bisschopsdag, Abtsdag, Vaderkensdag, Moederkensdag, Aller-kinderendag, Onnozele-Kinderendag ».

Alles duidt er op dat de volksvermaken ontstaan zijn uit een assimilatie van heidense kultusrudimenten en een kristelijke mysterieviering.

De oudste getuigenissen nopens het zuiver liturgisch feest in de kerk, dateren van de IVde, Vde eeuw⁽¹⁾; op de sarkofagen van die tijd, op ivoren evangelieboeken in Italië, nu bewaard in het museum te Berlijn, op twee evangeliekaarten uit de IXde eeuw, respectievelijk in de musea van Parijs en van South-Kensington in Engeland, op een miniatuur van de Codex purpureus te Munich, vindt men het toneel van de kindermoord afgebeeld⁽²⁾.

In de VIIde eeuw reeds prijkt de mis in het Missale Francorum vetus en in het missaal van Bobbio, zodat we met zekerheid weten dat het feest in de Gallikaanse Liturgie gevierd werd van in de tijd van de kerstening.

(1) DON CABROL, O. S. B. — La Prière antique de l'église, Parijs, 1913, blz. 289. Dict. Archéol. et de Liturgie, Parijs, 1926, dl. VIII col. 610.

(2) R. AIGRAIN, Liturgie, Encyclop. de Connaissances Liturgiques, Parijs, 1930, blz. 795, 811.

Hoe populair dit feest was, bewijst de grote ijverzucht van de eerste kerken en abdijen naar relieken van de Kinderen-martelaren, die weldra over de ganse wereld werden verspreid en vereerd met die eigen middeleeuwse vroomheid.

Te Rome in St-Paulus-buiten de muren, zo zei men, werden enkele lichamen van de heilige kinderen bewaard; de abdij van Mauriac in Dordogne verkreeg in de VIde eeuw er relieken van meegedeeld⁽³⁾; naar het getuigenis van de Vita Sancti Y Arni, had monnik Cassianus relieken meegebracht van de Onschuldige Kinderen uit het Oosten, voor de abdij van St-Victor te Marseille, die werden bewaard in de krypte van de abdijkerk⁽⁴⁾; de heilige Gerard van Brogne zou uit Rome eveneens relieken hebben meegebracht voor de kerk van Namen in de Xde eeuw⁽⁵⁾; Padua en de domkerk van Keulen beroemden er zich op dergelijke relieken te bezitten.

Men kan best begrijpen dat dit heilig gebeente, uit die kritiekloze tijd der vroege middeleeuwen enkel een relatieve kultus genoot en men in die naïeve vroomheid veeleer het mysterie vereerde dan de overblijfselen.

Waarom die heilige ijver en reliekenhonger? Paus Gregorius schreef op 18 juli 601 aan St. Augustinus, de apostel van de Kelten : « Tracht zoveel mogelijk te assimileren, zonder af te schaffen of af te breken, bewaar de tempels, breng er de relieken in van heiligen, eerbiedig de volksfeesten, maar omvorm het heidens karakter door alles te kerstenen; vier de dedicaties, laat het volk zijn eetmalen en uitwendige vreugden als teken van de inwendige vreugde; niet met één slag bekeert men natuurmensen »⁽⁶⁾.

Het is een feit dat dit feest zich over gans de kristenwereld verspreidde en in West-Europa, in Zwitserland, Frankrijk, Engeland, Duitsland en Vlaanderen met volksvermaken gepaard ging, wat wel laat vermoeden dat het zijn folkloristische stempel heeft gekregen door het feit dat het op een heidense grondslag werd uitgebouwd, nu met een kristelijke betekenis.

Het alleroudste getuigenis dat we kennen is dat van 901 uit

(3) DON PAUL PIOLIN, O. S. B. — Supplément aux Vies des Petits Bollandistes, Parijs s.a.; dl. III blz. 598.

(4) CABROL o.c. — Dr. C. NIEUWBARN. Beknopt kerkelijk Woordenboek, Tilburg 1910, blz. 350.

(5) G. CELIS. — Volkskundig kalender, Gent, 1923, blz. 77. — DE REINSBERG-DURINGSFELD, Le Calendrier Belge, Brussel, 1861, zie 28 dec.

(6) DANIEL ROPS. — L'Épopée missionnaire, aventures et missions de Dieu, Parijs, 1956, blz. 167.

St.Gallen in Zwitserland⁽⁷⁾. Het kindervermaak werd, zo het schijnt, ingevoerd door graaf Koenraad I onder het abbatiaat van Salomon III in de Benediktijnerabdijschool; van onschuldig vermaak groeide het uit tot een boertige klucht. Zeer waarschijnlijk heeft de graaf ergens op zijn reizen dat Onnozele-Kinderspel gezien en overgeplant in de abdij van zijn territorium.

Op zondag vóór 25 november, feest van de H. Katerina, patrones van de wijsgeren in de abdijscholen en seminaries, verkozen de scholieren van de abbatiale school van St. Gallen een jonge abt tussen de knapste en vurigste leerlingen van de klas. Hij nu, benoemde reeds zijn kapelanen en samen beklommen ze een verhoog, waarop ze dansten, terwijl de koralen kerstliedjes zongen voor de gelegenheid aangepast aan de dans: «Eia, eia, eia, Virgo Deum genuit, enz.»

Ze lieten zich door de onderhorigen opdienen en geschenken aanbieden als meesters van de abdij. Op 13 december, feest van St Lucia, patrones voor de oogziekten bij de studerende jeugd, nam de rektor van de school de kinderabt mee naar de open deur van de abdijskerk; daar zette het knapenkoor het «Te Deum» in, terwijl de abt en de kapelanen hun schoenen uitdeden; op een teken liepen ze om ter vlugst naar het hoogaltaar om door de koralen niet te worden ingehaald, want zo ze geklopt werden in de spurt, moesten ze vooraleer het altaar te bestijgen een traktatie geven aan het koor. Waren ze niet ingehaald, dan namen ze plaats op de abbatiale troon en de kapelanen in het gestoelte, terwijl het koor liederen zong; ondertussen vielen door de sterregaten van het gewelf der abdijskerk, appelen, peren, en allerlei lekkers als een wonderere regen. Heel de bende liep te grabbel in de kerk.

Op 27 december, vooravond van Onnozele Kinderen, zong de gekozen kinderabt de plechtige vespers en leidde nadien de processie, om dan weer de abbatiale troon te bestijgen met mijter en staf; er werd gezongen, gedanst op de maat van verwrongen kerstliederen, die dan ook heel komisch aandeden. Heel de dag werd er gefeest, de tafels werden door de nieuwe abt met keurige spijsen gedekt en 's avonds bij de tweede vespers, vergezeld van toortsdragers gaf hij van op een rijkversierde knielbank zijn zegen aan het volk, dat met hen meevierde; dan verliet hij in grootse statie zijn troon en zijn kortstondig rijk was uit.

(7) J. GOSCHLER. — Dict. Encyclop. de la Théologie. Parijs, 1860, dl. VIII, blz. 408.
— J. V. ARX. — Hist. du Canton de St. Gall, St. Gallen, 1811-1813, dl. I, blz. 115, 124, 125.

Die feestelijkheden duurden, met onderbreking, bijna een volle maand. De lagere klerus deed ongeveer hetzelfde en koos ook een kinderbisschop; hij deed, als priester een pontifikale mis waaronder, in plaats van wierook, oud leder werd verbrand om stankwalmen te verspreiden; de klerken bezetten de gestoelten van de kanunniken en kapittelheren en zongen luid hun afzetting: « Deposuit potentes de sede », « Hij heeft de machtigen van de troon geheven », zodat het feest die naam kreeg, Deposuitfeest⁽⁸⁾. De plechtigheid werd door veel volk bijgewoond en de stoet trok van de katedraal door de straten, terwijl, om het volk te doen lachen, heel wat baldadigheden werden uitgehaald, die meer op een parodie geleken dan op een vermaak, te meer dat dit alles geschiedde met de heilige liturgische gewaden aan.

In de XIIIde eeuw, heerste er in de geestelijke scholen van Duitsland ongeveer eenzelfde feeststemming. Op 6 december, feest van St. Niklaas, kozen de scholieren uit hun midden een abt, en in de dom- en stiftscholen een bisschop. De rollen werden omgekeerd, de baas werd leerling, de leerling werd meester, de onverbiddelijke tucht van de gewone dagen werd opgeheven en de studenten hadden geen roede te vrezen⁽⁹⁾.

Nikolaas von Bibera zingt :

- « Naar zede van oudsher op Kerstmisvigilie,
 Kiest fluks uit hun midden de lustige schaar
 Van jongens, een van de knapen tot hoofd, die
 Op 't feest, naar men denkt, zich tot grappen een kortwijn
 Wil lenen; reeds kan men hem aan mijter hem kennen
 Naar kinderenwijs, met ere gekroond, moet
 Hij, zegt het gebruik, bij zijn abt aan de celdeur,
 Geschenken van liefde, schijnnederig beedlen... »
- « Wis, wilt G'ons op eieren vergasten
 Is U aan geen zilver gelegen, laat mild dan
 Een mark of talent in ons schaalte glijden,
 En wil uw behagen met wijn ons onthalen... »⁽¹⁰⁾.

Ze zongen luid dit lied aan de deur van de abt en om te danken

(8) K. H. GANALL. — Studien zum Verfassungsgeschichte der Klosterherrschafts St Gallen, 1931, blz. 28.

(9) MICHAEL. — Geschichte des deutschen Volkes seit dem dreizehnten Jahrhundert bis zum Ausgang des Mittelalters, Freiburg, 1897, dl. II blz. 383. Bemerkt dat reeds in de XIIIde eeuw het St.-Niklaasfeest vernoemd wordt als vermaakdag.

(10) SPECHT. — Geschichte des Unterrichtswesens in Deutschland von dem ältesten Zeiten bis zum Mitte des dreizehnten Jahrhunderts, Stuttgart, 1885, blz. 226.

zongen ze driemaal het : « Salve Regina », maakten een diepe buiging en vertrokken vlug.

Dit kinderfeest werd gevierd in Engeland en telken jare preekte in St-Pauluskatedraal te Londen de kinderabt voor het volk. In Frankrijk groeide dit feest uit tot wansmakelijke grofheden, zodat heel wat regionale concilies tegen die ergerlijke praktijken protest aantekenden en het feest verboden wegens zijn vele misbruiken. Dit feest werd genoemd : « la fête des petits clercs », het feest van de koralen en mag niet verward worden met het «feest der gekken» festa stultorum, dat op één-januari plaats had en ook «ezelsfeest» werd genoemd⁽¹¹⁾.

Volgens de oude costumeboeken van de katedraal van Evreux, begon het Kinderfeest op 27 december 's avonds met de keuze van de bisschop; dan volgden de vespers, door de knapen gezongen, die plaats namen in de zetels van de koorheren, ze hielden daarna processie en zongen het « Concede nobis »-lied, om van de kapittelheren geschenken en giften te mogen in ontvangst nemen, die moesten dienen tot het betalen van de feestelijkheden. Na het Magnificat zongen ze hun eigen antifoon :

« In laudes Innocentium

Qui sunt martyrium

Psallat chorus Infantium, Alleluia. »

« De lofzangen van de Onschuldige Kinderen, die zijn van de martelaren, worden door het koor van de Kinderen gezongen, Alleluia ».

Ook in Vlaanderen bestond dit gebruikelijk kinderfeest in de scholen; te Leuven⁽¹²⁾ koos het kapittel een kinderbisschop onder de jongere heren. Volgens de stadsrekeningen van 1455 kozen ze zelfs een kardinaal er bij. De twee bezochten hun kollega's van St. Goedele te Brussel, na de plechtigheden te Leuven en keerden op 7 januari terug naar Leuven, waar ze door het magistrat van de stad, tot jolijt van het volk, plechtig werden ontvangen op een paar kruiken wijn.

In de XIde eeuw begon te Doornik het kinderfeest op de avond van St. Stefaan, op 26 december; in een herberg kwamen de koralen en misdienaars van de katedraal samen en kozen hun bisschop; eerst moest hij gedoopt worden met ijskoud water en dan sleepte men hem door de straten in zijn bisschoppelijk gewaad⁽¹³⁾.

(11) J. BRICOUT. — Dict. des Connaissances religieuses, Parijs, 1926, col. 1028.

(12) Dr. E. HENDRICKX, Encycl. van het Katholicisme, Bussum, 1955, dl. III, blz. 890.

(13) L. MAETERLINCK. — Le Genre satirique dans la peinture flamande, Brussel, 1907, blz. 76, 79.

Volgens een memorieboek uit Gent van 1482 werd er daar een paus gekozen die ze na de keuze gevangen namen en door de straten van de stad sleepten⁽¹⁴⁾, «Sy moesten het huys en hem belegeren met grooten arbeyt». Magistraten en priesters deden aan de klucht mee en in 1583 hadden de boertigheden plaats in tegenwoordigheid van de zoon van keizer Maximiliaan en zijn gevolg.

Te Brugge kozen de leerlingen van de kapittelschool een bisschop, op de vooravond van St. Niklaas en zo hij weigerde de keuze te aanvaarden, kozen ze een koraal van begoede familie⁽¹⁵⁾. Op Onnozele Kinderen organiseerde de school een kavalkade, een ommegang met paarden, waarin de zangers van St. Donaas, op straf hun maandelijks inkomen te verbeuren en het lucrum van de Advent-antifonen, de bisschop moesten vergezellen, en te paard! Volgens de rekeningen van 1496-1506-1531 gaf de kinderbisschop een middagmaal aan de kapittelheren en schonk het kapittel één pond groot, genomen op het prebende inkomen van de niet-residerende kanunniken; hiermede werden de onkosten van de kavalkade gedekt. Een gelijksoortig feest bestond in de kapittelschool te Tongeren⁽¹⁶⁾.

Op St. Paulus te Antwerpen gingen de koralen van de kerk kerstliedjes zingen aan de deuren van de burgers tijdens het oktaaf van Kerstmis; op Onnozele-Kinderendag verkledde de voorzanger zich in zangmeester met toga en pruik.

Dit feest dat eerst eigen was aan de kapittel- en kloosterscholen, breidde zich uit tot de ordesgeestelijken, bij wie de overste voor één dag werd afgezet en zijn sleutels afstond aan een jong geproffeste, die op de vooravond door de kloostergemeente gekozen werd tot overste, en de orde in het konvent beval. Bij de Vlaamse Kapucijnen⁽¹⁷⁾ werd dit echter in 1643 verboden, een nieuwe gardiaan te kiezen op Onnozele-Kinderendag; in Wallonië werd in 1737 eerst het kinderfeest afgeschaft, terwijl in 1714 in de Brusselse konventen het feest nog uitvoerig werd gevierd. Het definitorium schafte die kinderachtigheden af in 1776; heel dikwijls werden leken, weldoeners en kerkbezoekers, de familialen van het konvent tot die feesten toegelaten, wat niet altijd stichtend was.

(14) DON WILMAERT, *Poèmes de Gauthier de Chatillon*; *Revue Bénédictine*; dl. 49, 1937, blz. 327.

L. TER SCHELDE, — *De Ezel*, Antwerpen, 1953, blz. 129.

(15) Kan. DE SCHREVEL, — *Hist. du Séminaire de Bruges*, Brugge, 1895, dl. I, blz. 46.

(16) G. CELIS, o.c. blz. 79.

(17) P. HILDEBRAND O. CAP. — *De Kapucijnen in de Nederlanden en in het Prinsbisdom Luik*, Antwerpen, 1954 dl. VIII, Innerlijke organisatie, blz. 670.

Ook in de vrouwenkloosters werd het feest gevierd, zoals b.v. te Brugge op het Potteriegasthuis⁽¹⁸⁾, waar in de XVIIde eeuw een «Mevrouw» door de zusters gekozen werd voor één dag, die bij de zieken en ouden werd rondgeleid en giften uitdeelde, tot vreugde voor de oudjes van het gesticht. Op die dag werden op haar bevel oliekoeken gebakken en een traktatie gegeven aan de bejaarde mensen van het hospitium. In vele vrouwenkloosters bestaat nog, de gewoonte getrouw, een pasgeprofeste zuster te kiezen tot «moeder», die dan haar bevelen geeft in de keuken en aan de afgezette overste maar al te dikwijls opdracht geeft de witte noviciaatssluijer aan te trekken en zich in het noviciaat te gaan laten vormen; aan tafel neemt die dan ook haar plaats in bij de novicen, tot jolijt van het klooster. Te Dendermonde liepen de koorknappen op die dag op straat in toga en in koorhemd, voorzien van een witte stok, terwijl ze al zingende door de stad trokken⁽¹⁹⁾. Mogelijk is die stok een imitatie van de abbatiale staf, welke vroeger als waardigheidsteken de kinderabt droeg op zijn zotte tochten. Op heel wat buitenparochies kwam dat feest door de misdienaars op straat en deden alle kinderen mee van de parochie. Er was een kindermis, waar ze allen verkleed heentrokken, vandaar ging de kinderstoet naar de school, waar de bende door de nonnekens gul onthaald werd op koffie, chocolade en koeken.

De misdienaars verkleedden zich in pastoor, de meisjes met nonnenkapsjes en rozenkrans en witte muts; anderen deden vaders frak aan, zetten zijn hoed op, namen zijn wandelstok en zelfs de pijp in de mond; te Antwerpen maakten de jongens zich een vervaarlijke snor van schoensmeer of van verbrande kurk. De meisjes droegen een «moederkenschak» om de giften in te bergen, die ze langs de baan ontvingen bij het zingen van liedjes⁽²⁰⁾.

« 't Is vandaag Onnozele-Kinderdag,
 Geeft de Moerkens en de Vaarkens wat!
 Geeft wat, houdt wat,
 't Naaste jaar nog wat ».

In de namiddag was het geen school en de kinderen in hun vermommingen, trokken van huis tot huis door de straat, om geld en snoep te bedelen; tijdens hun ommetochten in Waas hoorden we:

« Vaarke, Meujerke,
 Hedde niets te geven?

(18) A. MAERTENS. — O. L. Vrouw van de Potterie, Brugge 1937, blz. 504, 509.

(19) M. SACRE. — Volksspelen en volksvermaken, Merchtem 1925, blz. 258.

(20) A. VAN HAGELAND. — Hendrik Conscience en het Volksleven, Leuven, 1952, blz. 264.

Kijk eens in uw zakske,
Ne cent, een koekebakske?
Goeie vrâa, brave vent,
We zijn met weinig kontent ».

Zo hebben we in onze kindertijd het vrolijke verkleedingsfeest van Onnozele Kinderen meegemaakt. In Brabant noemen de kinderen die dag « Vaarkensdag, Moederkensdag », in Antwerpen « Vaderkensdag », in Waasland alleen « Meujerkensdag » ... mogelijk de oude heidense naam die er door heen klinkt, « Moedrenech » zoals hij door de heidense volkstaal werd aangegeven.

Liturgisten als Pius Parsch en Aigrain⁽²¹⁾ menen dat het folkloristisch kinderfeest een « aardige herinnering is aan de Onschuldige Kinderen van Betlehem en dus een louter kristelijk gebruik ». Er is nochtans een treffend en schrijnend contrast tussen de morgenliturgie en het uitbundig vermaak dat wel past in de kerstmisstemming, maar door het treurlied van de liturgie gedempt wordt; immers de witte gewaden worden afgelegd, het Gloria, het Allelujatisch vers en het blijde « *Ite Missa est* » vallen weg; in de *communio* van de mis als in het officie weerklinkt de droevige klacht van Rachel uit Rama, de Moeder die schreit en treurt « *ploratus et ullulatus* » « omdat haar kinderen niet meer zijn »; in de levende dramatiek van het paars gewaad en het treurlied van de kerk, klinkt een gans andere stemming. Er is geen het minste verband tussen beide; in de middeleeuwse homelietiek is er niet een litteken te vinden dat op een afhankelijkheid zou wijzen, om die tesis te staven.

Folkloristen⁽²²⁾ zijn van mening, dat het kinderfeest zou gegroeid zijn uit de kristelijke naastenliefde die geschenken aanbood in de wezenhuizen, aan de verlaten kinderen, uit medelijdende verering van de Onschuldige martelaren van Betlehem. Daar is een grond van waarheid in gelegen, dat de Onschuldige Kinderen tot patronen werden gegeven aan de vondelingen en verlaten kinderen, aan de koralen en misdienaars⁽²³⁾.

De Reinsberg-Düringsfeld denkt dat het feest ontstaan is bij een mirakuleuze genezing van blindheid bij een religieuze, die op ingeving de relieken van de heilige Kinderen ging vereren te Namen en genas; daarop zou een dankfeest georganiseerd zijn, dat in de folklore zou zijn blijven voortleven⁽²⁴⁾. Deze hypotese is

(21) Het Jaar des Heren, Kortrijk, 1939, Kerstkring, Dl. I, blz. 238. AIGRAIN o.c.

(22) Dr. K. C. PEETERS. — Eigen aard, Antwerpen, s.a. blz. 329.

(23) Mgr. GUÉRIN. — Les petits Bollandistes, Parijs, s.a.: dl. XIV, blz. 503.

(24) Le Calendrier Belge o.c.

weinig waarschijnlijk, daar zulk een lokaal historische reden niet verklaart hoe dan dit feest over gans West-Europa werd gevierd van in de vroege middeleeuwen en overal op een gelijkvormige wijze van vermakelijkheden, die alle moeten teruggebracht naar éénzelfde motief, dat met het Kinderfeest geen rechtstreeks verband heeft.

Goschler daarentegen meent dat het verband moet gezocht worden in de heidense eredienst van Minerva, die als godin van de kunsten en wetenschappen te Rome vereerd werd en haar feesten had, vooral bij de scholieren⁽²⁵⁾.

Dat de H. Katerina van Alexandrië die plaats heeft ingenomen bij de kerstening is een algemeen gekend feit, daar zij om haar redetwisten met haar vervolgers, de patrones werd van de wijsgerige scholen, maar de Onschuldige Kinderen zijn daar totaal vreemd aan gebleven.

Het Onnozele-Kinderenfeest moet gezien worden in verband met de wintervermakelijkheden, waarvan het een schakel was in de serie van feesten die elkander opvolgen zo in de heidense als in de kristelijke perioden.

Van 11 november af beginnen de magische ommetochten, verkleedingen en bedelliedjes, ze zetten in met St. Maarten, dan volgen, op 25 november, St. Katherina, als patrones van de studerende jeugd met vermakelijkheden in de scholen; op 1 december valt het feest van St. Elooï, patroon der smeden, op wiens dag de leerlingen-hoefsmeden zich verkleedden en van huis tot huis op bedeltocht gingen⁽²⁶⁾; St. Niklaas, de grote kindervriend, reeds van in de XIIIde eeuw vernoemd in verband met het feest van Onnozele Kinderen⁽²⁷⁾; Ambrosius, die in verband wordt gebracht met de « zeven donkere weken » en zijn strijd met de duivel; St. Thomas op 21 december, dag waarop de kinderen de meester uitsluiten, die niet binnen mag tenzij hij iets belooft; dan volgen, Onnozele Kinderen, Oudejaarsavond, Driekoningen met hun stoeten en verkleedingen. Ze vallen allen in die perioden van de « XII donkere weken », van de « driemaal zeven donkere dagen »⁽²⁸⁾ waarvan het volksgeloof gewaagt en waarin die heidense mysterieuze geest nog voortleeft, allemaal in verband met die achtergrond van de maankultus der ouden.

Bij vele volkeren werd de maanverduistering voorgesteld als een

(25) Dict. Encyclop. o.c. blz. 408.

(26) M. SACRÉ, o.c. blz. 251.

(27) MICHAËL, o.c. blz. 383.

(28) CELIS, o.c. blz. 317.

strijd tussen de maan en een monster, dat op geheimzinnige wijze trachtte het hemellichaam te overwinnen en te verslinden; zou dat gebeuren, dan zou de wereld vergaan en was het einde van alle dingen gekomen; dat was voor het machteloos mensdom de meest tragische en onherstelbare ramp. Die dagen werden dan ook in een zwaar angstgevoel doorgebracht⁽²⁹⁾.

Zo b.v. in het lied van Grimnir uit de oude Edda⁽³⁰⁾ is er spraak van twee wolven, waarvan een tracht de zon, de andere de maan te verslinden; hier komt die strijd tussen maan en monster ten volle naar voren in het bijgeloof.

De Galliërs vreesden de maansverduistering en St. Elooï predikte⁽³¹⁾: « Weest niet bang, schreeuwt niet als de maan verduistert of haar licht verflauwt, maakt geen moeilijkheden een werk te beginnen bij nieuwe maan... ». In het later kristelijkheidens syncretisme komt die strijd weer in het licht, want St. Ambrosius weet de duivel in die driemaal zeven donkere dagen te verslaan; in Friesland begon men op het feest van St. Thomas, 21 december, het « pluisluiden », het luiden dagen aaneen om de demonen uit de lucht te verdrijven en het firmament te zuiveren van duivelse invloeden. Het is de tijd dat de maan stilaan naar haar volle ontwikkeling gaat.

Eusebius Pamphilus schrijft⁽³²⁾: « De ouden dachten dat Artemis, Diana, Minerva in de maan woonden, zoals Apollo in de zon, zodat de maan het symbool werd van de vruchtbaarheid; bij «vollemaan» meenden ze het kind in haar schoot waar te nemen en waren er van overtuigd dat ze aan de vrouwen de «*facultatem pariendi*», de macht gaf om te baren, de gave van de vruchtbaarheid. »

Tacitus schrijft « dat de Germanen feesten hielden op de dagen van nieuwe- en volle maan, op die dagen vergaderingen belegden met speciale ritën, want ze zagen daarin gunstige voortekens »⁽³³⁾.

In de VIIde eeuw, niettegenstaande het verbod van het concilie van Arles in 524, aanriepen de vrouwen, in verlangen naar een vruchtbaar moederschap, de maangodin, om door haar gunst de harten van de mannen te winnen⁽³⁴⁾.

Volgens de Edda waren er grote volksfeesten ter ere van « Mani » en volgens de tweede Marsburgerspreuk werd niet alleen « Sunna »,

(29) J. GRIMM. — Deutsche Mythologie, Göttingen, 1844, dl. V, blz. 668.

(30) KAREL SIMROCK. — Die ältere und jüngere Übersetzung, Stuttgart, 1892, blz. 256.

(31) H. LE CLERCQ. — Lune, Symbolisme, Superstitions, in *Cabrol*, Dict. o.c., dl. IX, col. 2707-2710.

(32) Eusebii Pamphili Caesariensis Opera, Parijs, 1875, Apologetica, dl. II, N° 113.

(33) De Moribus Germaniae, cap. XI.

(34) LE CLERCQ o.c. — « eo quod credunt qui feminae lunam commendat quod possint corda hominum tollere, juxta paganos ».

de zon, maar ook «Sindgund», de maan, gevierd. De Joëlnachten begonnen op de vierde nacht na het solstitium van december, ongeveer op Kerstmis en duurden voort de twaalf opeenvolgende nachten⁽³⁵⁾. In die maannachten daalden de godinnen van de vruchtbaarheid neer op aarde om er hun zegen te brengen aan de goeden. Elk liet zijn deur open om een van die godinnen te kunnen herbergen, wat een weelderige voorspoed als beloning meebracht. Hier weer is het motief de vruchtbaarheidsgedachte.

Zoals de Romeinen Minerva, de maangodin, afbeeldden met schitterende stralenbundels rondom het hoofd, met witte kled en stralende sandalen aan de voeten, zo hebben onder die invloed ook onze voorouders, de vruchtbaarheid uitgebeeld. Er zijn beelden gevonden van vrouwen, meestal met drie in groep, die een korfje fruit op de knieën dragen, teken van vruchtbare schoot, beelden van jonge moeders met een busselkindeke op de arm; mogelijk ex-voto's uit dankbaarheid na een gelukkige bevalling, of als een verlangen naar vruchtbaarheid, aan de godin geofferd⁽³⁶⁾. Of ze godinnen of gewone vrouwen voorstellen is niet met zekerheid uit te maken, doch altijd zeker is het, dat ze in verband staan met de huwelijkszegen.

Werd Freija vereenzelvigd met de maan? Volgens de Germaanse mytologie deed Freija haar vruchtbaarheidstochten tijdens de winterperioden, ze was de godin van de vruchtbaarheid, van de moeders en van de velden.

In alle geval is in het later bijgeloof vast te stellen, dat ons volk geloofde, dat de maan in haar schoot «Anneke» of «Janneke» droeg bij haar volle dracht op het einde van december, als de nachten zo helder zijn en de maan in haar volle glorie prijkt⁽³⁷⁾; het volk noemt ze «Vrouw mane».

Beda Venerabilis⁽³⁸⁾, de Angelsaksische kerkleer, schrijft: «Acht dagen vóór januari, als wij het Kerstfeest vieren, hadden naar we vermoeden, grote ceremoniën plaats bij «volle maan» en die vooravond werd door de heidenen genoemd «Moedrenech». «In plenolunio, hiemis initium, tunc gentili vocabulo, Moedrenech i.e. matrum noctem appellabant ob causam ceremoniarum quas in pervigiles agebant». Die nacht werd genoemd, de «nacht der moeders».

(35) Rond den Heerd, dl. II (1867), blz. 26. CELIS o.c. blz. 69.

(36) CARL CLEMEN. — Les Germains, in Hist. générale des Religions, M. Gorce, Parijs, 1948, blz. 460.

(37) GEZELLE. — Loquela, Amsterdam. 1907, blz. 344.

(38) Bedae Venerabilis Opera, Hervas, 1583, de ratione temporum, dl. II, blz. 81.

Dat die feesten wulps en zedeloos waren, getuigt Adam van Bremen (†1085), omdat er geslachtelijke bedoelingen mee gemeoid waren en mogelijk in symbolische ritën werden uitgedrukt⁽³⁹⁾; ze stonden in het teken van de vruchtbaarheid, er werden mensenoffers gebracht ter ere van Frô, die volgens de Saxo Grammaticus, deknaam was van Freija.

Bestonden die ritën in imitaties van Freijas winterreizen? Zoals de ommetochten van St.-Maartensfeest in verband stonden van de zegereizen van Wodan en Thor, die te paard door de luchten vlogen om de goeden te lonen en de bozen te straffen? Zo is het best mogelijk, dat die magische ommegangen met vruchtbaarheidsritën gehouden werden ter ere van Freija.

Het is waarlijk treffend dat juist in die periode van heidense maankultus en de bange « donkere weken », een cyclus van volksvermaken, op kristelijke leest geschoeid, een maand lang, cirkelt rondom het hoofdfest van Kerstmis, het kristelijke Moederfeest bij uitstek, gesublimeerd in Maria de Moeder Gods.

Het is opvallend dat dan vooral in die feestkrans, ommegangen worden gehouden, die onderling met mekaar verbonden zijn door éénzelfde motief, de vruchtbaarheid. Immers in die bedeltochten worden eieren gevraagd die van ouds het meest natuurlijke symbool waren van de vruchtbaarheid, als beeld van de levenskiem; wijn en geld waren zinnebeelden van de overvloed der velden en van de oogst.

Liederen in die ommegangen gezongen blijven kerstliederen, zo in het Latijn als in de volkstaal, reminiscenties van het Moederfeest; het is wel waar dat het Onnozele-Kinderenfeest viel onder het oktaaf van Kerstmis, maar waarom dan geen liederen, aangepast aan het Kinderenfeest? Het refrein dat immer weerkeert is : « Virge Deum genuit », « Eia eia Mater » enz., altijd de gedachte aan het moederschap.

In de liturgie nu van het feest, treedt een moeder naar voren, Rachel, die treurt om haar vermoorde kinderen; daar tegenover rijst de monsterfiguur van Herodes, die door de wrede dood de kinderen deed verslinden. Er ligt een analogie tussen de heidense myte van het monster, dat de maan wilde verslinden, en deze evangelische dramatiek. Hebben de Germanen hierin hun geliefde godsagen teruggevonden? Hier was de overwinning langs de kant van de vermoorde kinderen, die om Christus-liefde de zegepraal behaalden in de hemeltriomf. Hier was een assimilatie zeer

(39) CARL CLEMEN o.c. blz. 464, 458.

schoon mogelijk en wellicht hebben de eerste predikers in hun strijd met het heidens bijgeloof dit mysterie in het licht gezet en het heidens element gekerstend.

Zo zouden die ommetochten van Allerkinderenfeest een magische rituele betekenis hebben gehad, en vertonen nog, achter hun kristelijk karakter, een heidense achtergrond, los van de morgenliturgie.

De vermakelijkheden vertonen veel gelijkenis met de feesten «de la liberté de décembre» of het feest der gekken, dat op de vooravond van januari werd gevierd, al zijn ze er niet mee te vereenzelvigen. Volgens Belletus, een schrijver uit de XIIde eeuw⁽⁴⁰⁾, zouden die afkomstig zijn van de Romeinen, die ze zouden hebben overgebracht uit Griekenland.

Ze bestonden ook in verkleedingen, maskaraden en in parodieën van de goddelijke diensten, als de middeleeuwse Onnozele-Kindervermaken en werden in de XVIde eeuw totaal afgeschaft door de plaatselijke concilies⁽⁴¹⁾.

De Allerkinderenfeesten bleven bestaan tot op onze dagen in onschuldige kinderverkleedingen en bedelstoeten met liedjes.

De naam die we in Waas en in Brabant aan de Onnozele-Kindereindag geven, «Moederkensdag», «Meujerkensdag» komt best overeen met de oorsprong en oudste betekenis. De begrippen «moeder» en «kind» zijn korrelatief en vullen mekaar aan tot een volkomen vruchtbaarheidsgedachte; het kinderenfeest is immers de verheerlijking van de vruchtbare moederschoot.

Pr. JANSSENS, C.ss.R.

(40) CAROL. DU FRESNE DU GANGE. — Glossarium ad scriptores mediae et infimae Latinitatis, Frankfurt a.M. 1710, zie festum stultorum.

(41) Zie ons artikel in Volkskunde, Strenen, Nieuwjaarsbroden en -koeken, N° 3, 1957, blz. 128.

Het Internationaal Congres van de traditionele Speelpop te Luik

De Commissie voor Folklore van het Luikse Seizoen 1958 heeft van 14 tot 20 augustus een Internationaal Congres van de traditionele Speelpop ingericht te Luik.

Het Congres omvatte een samenkomst van poppenspelers en van historici van het poppenspel en een festival van traditionele poppenspelen, mitsgaders een merkwaardige tentoonstelling van poppenkasten en traditionele poppen in één der zalen van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten.

Op smaakvolle wijze werden hier samengebracht een Frans « Castel » van de Buttes Chaumont, een Braziliaans poppenspeltheater, het Brussels poppenspel van Toone, een « Bethleëm » van Verviers, een groot aantal welgeschikte uitstalkasten met de voornameste poppentypen van Nice, van Lyon, van Parijs, van Rijsel, van Roubaix, van Amiens, poppentheaters en poppen uit Sicilië, Engeland, Duitsland, Griekenland en van andere Europese landen, alsmede uit Afrika, Azië, vooral uit Indië, Indonesië, China en Japan. Buiten Luik waren eveneens Antwerpen, Brussel en Gent vertegenwoordigd met een reeks oude poppen. Natuurlijk was het Gentse Pierken naast de Luikse Tchantchès van de partij. Zeer opgemerkt werd de buitengewone en recente vondst van Dr. J. Verbesselt, konservator van de afdeling folklore van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis van Brussel, opgemerkt: het reizend marionettentheater van de familie van Weymersch van Sinaai (Oost-Vlaanderen) uit de eerste helft van de 19e eeuw.

Voor alle liefhebbers van het traditioneel poppenspel was het bezoek van deze tentoonstelling, zo rijk aan poppen en documenten, buitengewoon belangwekkend. Nochtans waren het festival en de spreekbeurten van poppenspelers en historici van het poppenspel van niet minder belang. We kunnen hier niet uitweiden over de voorstellingen van de talrijke poppenspelen, die in verschillende zalen van de « Woelige stede » plaats hadden. We moeten ons vergenoegen met een opsomming. Het festival werd geopend door de vermaarde « Puppenspiele » van de stad Keulen en door de niet minder vermaarde poppenspelen van de stad Amiens, « Les Amis de Lafleur ». Daarna speelden: Prof. Codman (Liverpool), de Altbayerische Marionettenbühne (München), Théâtre de Guignol (Lyon), Hans Sewald Kasperl-theater (Nuremberg), Ches Cabotans d'Amiens (Amiens), Théâtre Eugénios Spatharis (Athe-

ne), Geb. Winter's Marionnettentheater (Klintonum), Het Siciliaans theater van Acireale, Théâtre Bischeroux (rue Roture, Outremeuse). Vóór het festival traden reeds op : Basler Marionnettentheater (Basel), Les P'tits Bonshommes d'André Blin (Montrouge), Les Marionnettes d'Yves Joly (Neuilly-sur-Seine), de Luikse Marionnetten van het «Musée de la Vie Wallonne». Op zondag, 17 aug., had men het plotselinge overlijden te betreuren van de vermaarde 68-jarige poppenspeler Erhardt Wohlmuth, van Karlstadt-am-Main, juist voor de laatste vertoning van de «Neidhardbauer» door de «Alt-bayerische Marionnetten-Bühne». Men mag hier terecht ter ere van de Oudbeierse poppenspeler zeggen dat hij op het ereveld van de poppenspeelkunst is gesneuveld!

De spreekbeurten hadden plaats in het grootse en moderne Paleis der Congressen van de stad Luik. Hier ook zijn we genoodzaakt de spreekbeurten en de behandelde themata op te sommen : Günter Schnorr (Lüdenscheld) : Aspekte der Puppen- und Schattenspielforschung; Dr. Leo Landsman (Vlaming, Parijs) : A propos d'une préhistoire de la marionnette; Dr. Prof. Yom-Tov Levinski (Israël) : La marionnette traditionnelle de la Fête des Sorts (Pourim); Judith Loeffler (Gmunden) : Gmunder Puppenspiele; Jean Lopin (Brussel) : Trois montreurs de marionnettes à Bruxelles; Dr. Eva Vodickova (Praag) : Ueber die bedeutung der volkstümlichen Puppenspieler in den böhmischen Kronländern Böhmen und Mähren um die Wende des 18. und 19. Jahrhunderts und das Nachklingen ihrer Tätigkeit; Prof. Niko Kuret (Lubljana) : La marionnette traditionnelle des Slovènes; Monique Ray (Lyon) : Le Musée international de la marionnette de Lyon; George Speaight (Richmond) : Traditional English Puppets; Gerald Morice : Travelling Marionette theatres of the 19th century in England; Prof. R. Codman (Liverpool) : Punch and Judy, Willy and Wally, the jolly sailor, Sing high and sing low; Prof. Pertev N. Boratav (Ankara) : Le type de Karagöz et ses correspondants dans la tradition narrative; Demetrios Loukatos (Athene) : La tradition et la vie populaire grecques dans les représentations de Karagieuz; Mona Le (Helsinki) : The positive influence of a living Puppet Personality; Prof. Manuel Sainz-Pardo Toca (Santander) : Estudio pedagogico y psicologico del teatro de titeres y sun aplicacion a la ensenanza primaria; Jef Conrijn (Mechelen) : Utilisations pédagogiques de la marionnette; Prof. Dr. P. De Keyser (Gent) : Le répertoire des jeux de marionnettes en Flandre au 19e siècle; Carmelina Naselli (Catania) : Origine, diffusione e repertorio dei «pupi» siciliani; R. Piron (Luik) : Le répertoire des marionnet-

tistes liégeois; R. Villeret (Amiens) : Comment, en partant de la tradition, on est amené à faire évoluer un théâtre; Anthony Lucacs (Hongarije); The new Hungarian Puppet Theatre; Joan Amades (Barcelona) : Le théâtre des marionnettes en Catalogne; Olga Obry (Bahia) : Le « Mamolingo », marionnette traditionnelle de Pernambouc; Prof. Dan. S. Keller (Davis, California) : The Puppet theatres of Mexico City in the early nineteenth Century; Micheline Legendre (Canada) : Les marionnettes au Canada; Dr. H. R. Purschke : Vorschläge zur Schaffung eines internationalen Forschungszentrums für traditionelles Puppenspiel.

We hebben gemeend dat het nuttig was voor de Oostvlaamse folkloristen hieronder de resoluties samen te vatten, die op de algemene vergadering van het Internationaal Congres van 20 augustus werden voorgedragen :

a) Stichting van een organisme voor wetenschappelijk onderzoek, waarvan de doeleinden zijn :

1° behulpzaam te zijn bij de bescherming van de traditionele speelpop;

2° de vergelijkende studie van de traditionele marionet te bevorderen door de publicatie of door elk geschikt middel, dat nut zou kunnen afwerpen voor de vooruitgang van het onderzoek;

3° het onderling begrip en de vriendschap te verstevigen onder de spelers en de onderzoekers van de poppenspelen.

Dit organisme zou samengesteld worden uit afgevaardigden van nationale regionale en private ondernemingen en van individuele leden. Het zou financieel gesteund worden door bijdragen van leden, subsidies, door schenkingen en door legaten.

b) De benaming zou luiden in het Frans : Centre international pour l'Etude de la Marionnette traditionnelle, in het Engels : International Centre for Research on Traditional Puppetry; in het Duits : Internationales Forschungszentrum für das traditionelle Puppenspiel. Het is wel begrepen dat de studie van de traditionele speelpop ook het schimmenspel omvat. Officiële talen van het Centrum zouden het Frans, het Engels en het Duits zijn.

c) De zetel van het Vorsingsinstituut te vestigen in het Museum van de Marionnet te Lyon en het algemeen sekretariaat van het bureau toe te vertrouwen aan de algemene sekretaris van het folklore-comité te Luik, de hr. Roger Piron.

- d) Als onmiddellijke taken de voorstellen uit te werken van de Hr. Dr. H. R. Purschke, voorgedragen op het Congres (zie hierachter).
- e) Aan een voorlopig bureau, bestaande uit de Konservator van het Museum van de Marionnet te Lyon, Mevrouw Eva Vodichova en de h.h. Kuret, Piron, Purschke, Speaight en Loukatos, binnen zes maanden de voorbereiding toe te vertrouwen van een vergadering met het oog op het vaststellen van de definitieve statuten.

Bovendien werden de volgende wensen naar voren gebracht :

- a) de aandacht te vestigen van de officiële instanties op de benarde toestand van de traditionele poppenspelen en de belangrijke culturele rol, die deze theaters vervullen waar ze nog bestaan.
- b) toekomstige Congressen in te richten met als themata de vergelijkende studie van de repertoria en de traditionele poppentypen, de opvoedende rol van het poppentheater en elk ander verwant thema.
- c) een gespecialiseerd internationaal tijdschrift voor de studie van de traditionele speelpop te zien ontstaan.
- d) een eng en vriendschappelijk contact te onderhouden met de « Union internationale des Marionnettes (U.N.I.M.A.) en met de « International Association for Theatre research » en de wegen en middelen te bestuderen tot integratie van het Centrum met het bevoegd organisme van de « Unesco ».

Tenslotte delen we hier de opsomming mede van de taken van het Internationaal Centrum, zoals Dr. Hans Richard Purschke die op het Congres heeft uitgestippeld :

- 1) Opmaken van een inventaris van de echte traditionele poppenspelen, die in alle landen nog bestaan;
- 2) Opmaken van een inventaris van de bestaande materialen in alle musea;
- 3) Opmaken van een volledige bibliographie van de studie van de traditionele speelpop;
- 4) Opmaken van een lijst van vorsingsinstellingen en van vorsers op het gebied van de traditionele speelpop;
- 5) Scheppen van een centrum voor archief en van statistiek over traditionele poppenspelen;
- 6) Scheppen van een centrum voor iconografisch archief;
- 7) Scheppen van een filmarchief;
- 8) Scheppen van een archief voor klankopnamen;

- 9) Inrichten van een centrale bibliotheek;
- 10) Inrichten van een kartoteek en voorbereiden van een « Atlas van de traditionele marionet »;
- 11) Inrichten van een dienst van mededelingen, ruil, leningen en contactname van de navorsers;
- 12) Publicatie van artikels, studies, werken, verslagen met het vooruitzicht van een vergelijkend en historisch onderzoek;
- 13) Inrichten van congressen, studiedagen, symposia, samenkomsten van deskundigen, festivals en andere vergaderingen betreffende het thema van de traditionele marionet.

Het belang van het Internationaal Congres van de traditionele speelpop te Luik in het Expo-jaar 1958 zal aan geen folklorist, die het goed meent met onze eigen Vlaamse poppenspelen, ontsnappen. Het is de reden waarom we er hier speciaal de aandacht op trekken, de leuze van August Vermeylen indachtig : « We willen Vlamingen zijn om Europeërs te worden ». En we voegen er, door de droevige ervaring geleerd, aan toe : « Vlamingen, let op u saeck! ».

P. DE KEYSER.

Nog over ijzeren Maskers

In zijn artikel over « Het geheim van de twee ijzeren maskers in de kerkmuur van Sint-Goriks-Oudenhove », verschenen in Oostvl. Zanten, jg. 1958, n^r 5, blz. 176-179, veronderstelt de heer H. W. M. J. Kits Nieuwenkamp dat het hier zou kunnen gaan om « koppen van heidense demonen », die men terugvindt in de muren van tal van middeleeuwse kerken, waarin men ze gemetseld heeft om deze demonen onschadelijk te maken. Hierbij steunt hij op de mening en de vooropstellingen van wijlen Dr. A. G. de Bruyn, oudheidkundige te Oldenzaal, en van de heer F. E. Farwerck, hoofdredakteur van « Nehalennia », te Hilversum.

Alleen het feit dat deze twee maskers uit **ijzer** zijn en niet uit steen, zoals dit anders het geval is, blijft voor hem en ook voor de heer Farwerck onverklaarbaar, zodat zijn besluit luidt dat het onderzoek naar het geheim van de ijzeren maskers in de kerkmuur van Sint-Goriks-Oudenhove ver van afgesloten is.

Wij zullen dit « geheim » van uit een ander gezichtspunt dan het

middeleeuws volksgeloof trachten te belichten en misschien helpen te ontsluiëren, ons steunende op een laat-middeleeuwse rechtspraak.

Ziehier wat wij lezen in « Bijdragen tot het Oude Strafrecht in België, gevolgd door eenige merkwaardige vonnissen van vroegere tijden, van allerlei aard », 2^e druk, Brussel, « bij Brest Van Kempen, boekverkooper, op de Gersemarkt, n^r 331 », 1829, 327 blz., met ill., zonder auteursnaam (Het werk is van de bekende Gentse rechtsgeleerde J. B. Cannaert⁽¹⁾ (1768-1848) en de drukker ervan was M. Hayez, drukker der Kon. Akademie van Wetenschappen), blz. 48-50 :

« Het was wel om eene soortgelijke reden (nl. iets misdaan hebben tegen de privilegiën van de stad), dat in 1480, zekere Willem van der Schage door het schependom van Gend, op zijn lijf, gebannen werd. Eenigen tijd daarna had deze zich te Brugge vertoond, en werd aldaar onder de bescherming der gemeente genomen. Dan die inbreuk op de regten en vrijheden der stad Gend, werd door een arbitraal vonnis, bij wijze van keizerlijk decreet verleend, door Maximiliaan zelven bevredigd. In dit decreet, leest men het gene volgt :

« Ende dat hij Guillelm van der Scage in beteringhe ende amende
« van synen mesuse sal doen maken en stellen in den muer voren
« ter straeten van schepenen-huuse van der keure, boven der
« traillie, een *metaelen hooft* van der groote van eenen mans-
« hoofde ende daer onder eene metaele tafele, daer inne gheschre-
« ven staen sullen deze woorden naervolghende : »

Dit es eene van de amenden die Willelme van der Scaghe gheordonneert syn te doene omme dat hy ballinc synde van deser stede hem vervoordert heeft up seker inland* by hem vercreghen te comen binnen Brugghe sonder consent van schepen vander keure. 1480⁽²⁾

(1) Van dit merkwaardig werk verschenen 3 uitgaven : de eerste met de titel : « Iets over het oude Strafrecht in België », Brussel, 1826; de tweede vermeerderde druk betiteld zoals in de tekst vermeld, en de derde in 1836 als : « Bijdragen tot de kennis van het oude strafrecht in Vlaenderen, Gend ». In 1847 verscheen er bij Annoot-Braeckman te Gent een beknopte Franse uitgave van dit werk : « Olim. Procès des sorcières en Belgique sous Philippe II et le gouvernement des Archiducs, tirés d'actes judiciaires et de documents inédits ».

* Inland. *Rappel van ban, intrekking, herroeping van ban.*

« Maer als de impetrant begeerd syn *inlandt* ende stede, dan moet hy hem eerst submitteren in de Wet ende borge stellen om te voldoen dat de Wet (Wethouderen) van syn rappeel wysen zal » *Pract. crim., cap. 148* (Nota van J. B. Cannaert).

(2) Dit opschrift is met Gotische lettertekens gedrukt in het werk van J. B. Cannaert.

Het is niet te verwonderen, dat de zaak zo hoog werd opgenomen, wanneer men in acht neemt, dat de gebannenen uit het *grondgebied* van Gent, als dusdanigen, in de gehele uitgestrektheid van Vlaanderen moesten worden aangezien : dergelijk privilege werd, ten jare 1226, door de gravin Joanna aan het schependom van Gent vergund.

...Quocumque modo aliquos banniverint vel in bannum fecerint, ego eos eodem modo bannitos tenebo et teneri faciam (Men zie het diploma in *Mem. sur la ville de Gand*, tom 1, pag. 257 en 258) »

Bij het lezen van dit vonnis hebben wij onmiddellijk gedacht aan de twee ijzeren maskers van Sint-Goriks-Oudenhove. Hebben wij hier ook niet te doen met de maskers van twee misdadigers, die veroordeeld werden tot het doen maken en het laten inmet-selen van hun « metalen hoofden » in de muur van een openbaar gebouw, als eeuwige herinnering aan hun misdaad? Te Gent was dat gebouw het schepenhuis zelf, in het kleine Sint-Goriks-Oudenhove kan het de kerk zijn. Ze prijken daar niet ver van een deuropening, nu met bakstenen dichtgemetseld, aan de rechterzijde van de toren, vroeger dus een toegang tot de kerk voor de ingezetenen, die bij ieder bezoek aan het bedehuis de maskers konden zien en aldus steeds herinnerd worden aan het vonnis. Zij dienden tevens als waarschuwing voor het plegen van nieuwe misdaden.

Wij hebben op onze beurt getracht het geheim van die twee ijzeren maskers te ontdekken. En wij besluiten gelijk de heer Kits Nieuwenkamp : Het onderzoek dient voortgezet alvorens een definitieve conclusie kan getrokken worden.

En daarom vragen wij aan onze lezers, die zich bezighouden met de studie der oude rechtspleging, of hun nog andere vonnissen in de aard van het hierboven vermelde, uitgesproken door de schepen van de Keure van Gent in 1480, bekend zijn.

F. van ES

Dienst voor Folkloristische Opzoekingen.

Bijdrage tot een Sagenboek van Zuid-Oost-Vlaanderen

door

Lic. R. DE GEETER (*).

b) SPOOKHOND (Kortstaart, patochelare)

57/ Spookhond is onkwetsbaar.

Peetje Bousard heeft lange op Kerkem geweund en van Kerkem es 't hij naar Schoosse gaan boeren.

Zo lange dat ie op Kerkem weundege, was 't ie goed 't akkoord mee de pastere. En mee naar Schoosse te komen boeren, de zondagachternoene of de zondagavond gingt hij weer naar Kerkem om te gaan kaarten. Daarmee, da was altijd twaalf, één van den nacht, eer dat hij naar huis kwam.

Maar nou, as 't ie abij thuis was op ne zekere keer, — ie kwam deur een lange dreve, een slechte strate eigentlijk, waar da maar djuust een baantje was, dat ie koest passeren. En ie ziet naar hem kommen ne groten hond. En hoe meer dat ie vernaderdege, hoe schoonder dat die ogen in de zijne glinsterdegen.

— « Ha, zegt hij, wa ga 'k doen, en as ek daar tegen kwam, ik pakke mijne stok en ik smijte naar die beeste en mijne stok gaat er swees deure en 'k en gevoele niet en ik valle aan een lopen, as ik thuis kwam, dat 't zweet op mijne rugge stond van grouwel. En 'k en hê kik nie meer 'weest kaarten. » zei 't hij.

Van Pevenaeyge Maria. Huishoudster, 47 j. Nederbrakel.

58/ Spookhond daagt plots op en verdwijnt dan weer.

Ik ging ne keer gaan scheren naar Mater en 'k hâ daar zitten kaarten tot den twaalven van den nacht.

En ik komme naar huis en ik komme daar op een kruisstrate, nie verre van 't kappelleke van Vincent.

En 't stond daar al mee ne keer ne groten hond, azo groot as een kalf, ne zwarten. En 't zweet ziktege mijn lijf af en 'k en tost er nie tegen spreken! En 'k en voorst 'kommen en as ik aan 't kappelleke was, dienen hond was weg lijk of ie veuren mij was.

De Mets Désiré. Landbouwer, 82 j. Marke-Kerkem.

(*) Vervolg van bijdragen in Oostvl. Zanten XXXIII (1958), blz. 143-150:
1. Sagen uit de Geestenwereld. 1. Aardgeesten: dwergen, reuzen, alven;
2. Vuurgeesten: dwaallicht; blz. 185-194: 3. Luchtgeesten: nachtmerrie
(maar). 4. Pla ggeesten: a) weerwolf.

59/ Spookhond begeleidt mensen.

In dieë meers die van Knoeben daar g'had hên, 't was daar een fonteintse en da was naar da fonteintse dan de mensen meest om water gingen. En ze wieren zouder daar geleid van nen hond, bijkanst azo groot as een klein perd, tot aan ouder deure.

Henau Remi. Seizoenarbeider, 86 j. Opbrakel.

60/ Spookhond komt binnen gluren.

As ze vroeger azo 's navends rond den herd zaten, — hê 'k mijn vader nog horen vertellen —, kwaamt er azo nou en tan ne groten hond zijn poten op d'halve deure zetten en binnen kijken. En ze paktegen tuus nen brandende klippel uit 't vier en ze smeten daarmee, en daar waren ze wreed schou af.

Matthijs Kamiel. Landbouwer, 74 j. Everbeek.

61/ Spookhond spreekt tegen pastoor.

Den ouen paster hier en Dominique waren ne keer 's navends op wandel in de kasteelmeersen. En der laagt daar azo ne groten zwarten hond die ouder azo maar aardig bekeek.

En Dominique zei tegen de paster dat dat g'heel zeker iet betekendege. En de paster vroeg aan dienen hond watten dat er hem scheeldege. En dienen hond heeft daar beginnen klappen tegen de paster en gezeid watten dat er op zijn herte laagt.

Maar watten dat ie djuust gezeid heeft, dat en heeft de paster nooit aan iemand verteld.

De Smet Maria-Johanna. Huishoudster, 91 j. Everbeek.

62/ Kortstaart zaait paniek.

As mijn moeder kleine was, z'haaldegen koren in op nen avend. En der kwam daar mee ene keer enent af en da was Kortstert. En ze waren a'maal schou, de mensen liepen naar huis en as ze weerkeerdegen z'en zagen niemen nie meer.

Verheylesonne Maria. Huishoudster, 65 j. Zegelsem.

63/ Patochelare plaagt de mensen.

's Navies, as de mensen azo van ouder werk kwamen, kwam er daar altoos azo ne patochelare, die in de mensen ouder benen liep, die ouder wildege tegenhouên.

En dat ie altemets 's navies deur de veister, mee zijn poten op de tablette, naar de mensen kwam staan kijken, hê 'k ook nog dikkels g'hoord.

Van de Putte Clemence. Landbouwster, 77 j. Schorisse.

64/ Spookhond verdwijnt voorgoed na bedreiging.

As mijn moeder haar vader nog leefdege, kwamp er alle navends

ne zwarten hond, van aan 't zelfde fonteintje in de meers, al veur ouder deure.

En op ne zekere keer zei 't ie tegen zijn wijf : as 't ie nog ne keer passeerdege, dat ie zou zijn roer gepakt hên en dienen hond doodgeschoten hên.

En 's anderdaags, dienen hond kwam were en diene mens vrieg :
— « Zou 'k schieten, ja of neen ? »

En as dieë mens dat vernoemd hâ, dienen hond es blijven op dieë mens staan kijken en ie (nl. de man) en heeft hem nie turren doodschieten. En ie (nl. de spookhond) es voortgegaan en ie en heeft nooit ne meer weer geweest.

Lauwers Marie. Huishoudster, 69 j. Opbrakel.

c) SPOOKKAT'

65/ Geschopte kat wreekt zich.

Der kwam daar een wijf deur een ketske(15), hier te Mater se. En ze schuptege naar een katte die daar zat. En op slag zag dat daar zwart van de katten, 't zaten der wel meer of duust. En da vrouwmens es op haar kniens gevallen en z'heeft moeten lezen tot as al die katten daar weg waren.

De Vos Remi. Landbouwer, 50 j. Mater.

66/ Variant.

Mijn vader gingt ne keer uit mee kameraden hein, en onder de bane, — da was al late —, zegt ie nog tegen zijn kameraden :

— « Oppassen, da ge moest een katte zien, nie naar schuppen zille, want 't zou keunen gebeuren da m'er ons nie goed mee en hên. »
En al mee ne keer, ze zien daar een katte en 't schupt er enen naar en 't kwamen der wel duust in de plaatse !

Reinaert Camilla. Huishoudster, 50 j. Munkzwalm.

67/ Spookkat spreekt.

Ik hê nog horen vertellen dat de Witten 's navends ne keer late naar huis kwaamt. En der zat daar een witte katte van boven op 't dak van diene steenputte die daar op zijnen hof stond. En diene vent, ie was een beetsé zat, begoest er azo tegen te praten en mee ene keer zei die katte :

— « Broeder Witte vroeg het mij,
schone witte katte, van waar komde gij ? »

Maar 't was gedaan zille mee tegen die katte te klappen !

De Smet Maria-Johanna. Huishoudster, 91 j. Everbeek.

68/ Spookkatten brengen ongeluk bij.

Op de Kattenhul kwamen der daar altijd zeven zwarte katten bij-

(15) Ketse = paadje.

een 's avends. En as ge daar tost passeren en dat er ene tussen ou benen liept, kwaamde malheuren tegen eer da ge thuis waart.

Vekeman Rachel. Huishoudster, 34 j. Sint Martens-Lierde.

69/ Spookkat geeft slaag.

Mijn vader hâ 'weest hout kappen mee nonkel Soo en mee nonkel Toor. Ze kwamen van Everbeek af en as ze daar aan 't ketske kwamen, 't zat daar op de kant azo een grote wilde katte, zat er. En nonkel Soo was ten eersten en mijn peerke was de lesten. En hij zegt tegen nonkel Soo :

– « Ha, geeft die katte daar ne keer ne schup, Soo. »

– « Maar da kik daar geen hand aan steke, » zei nonkel Soo.

Als ter hij bij kwam, hij gaf die katte nondiedju ne schup da ze nondiedju nen end in 't veld vloog.

Maar de slagen die 't hij daar g'had heeft eer dat hij uit de ketse geraaktege! Nou mijn peerke nog se zille, en vraagt hem dat maar! Da z' hij nondiedju abij ne meer en koest dragen, de slagen die 't hij daar g'had heeft.

Maar hij zou hij nou geen katte nie meer gestampt hên!

Henau Amedee. Landbouwer, 51 j. Opbrakel.

70/ Meegenomen kat : Spookkat!

Mijn moeder heur vader kwam ne keer op ne nacht naar huis. En nou, 't liept daar altijd een katte rond hem en 't was toch zolk een schone. En ie paktege da katjen op en ie deed dat in zijne kiel en ie had da goed gespannen g'houên. En as 't ie thuis kwam :

– « Nou hê 'k ne keer een schone katte mee, » zei 't hij tegen zijn vrouwe.

En ie deed zijne schoot open en 't waren wel zeven katten in en ze waren verdwenen.

Lion Maria. Huishoudster, 80 j. Sint Maria-Oudenhove.

71/ Spookkat laat doodshoofd achter.

Der was daar enen en den dienen gink gaan vrijen, azo twee parachies voorder as dat hij weundege.

En nou, op nen avond kwaamt hij naar huis en hij moest onderwege azo deur een klein bosselke en hij komt hij deur da bosselke en 't springt daar een katte in zijn veurwiel van zijne velo en ze springt zij verdere. En diene man en had hij absoluut geen gedacht dat dat 't een of 't ander was.

Maar de Zondag naardien, die katte komt daar were en ze springt in zijn veurwiel en floddert aan zijne pedaal. En hij schupt er azo naar hein, en ie reed hij voors.

Maar de Zondag naardien, die katte was daar were. Su, da was al den derde keer.

– « Ha, zegt ie diene mens, watten es mij datte? » en ie maakteg' hem daar azo ongerust in, omdat die katte azo veur haren derde keer op da zelfde plaatske in zijne velo springt.

— « Ha, zei 't hij, turt ze te naaste weke daar were zijn, 'k zal ze pakken en 'k doe ze mee, » zei 't hij.

Nou, diene mens komt daar en die katte springt were in zijne velo. En gelijk da z' in zijne velo springt, springt hij van zijne velo en ie grabbelt die katte en ie heeft ze. En ie houdt z' azo goed gespannen tussen zijn kazakke.

En as 't ie thuis komt, hij pakt die katte en ie smijt z' in zijn ver kenskot en ie doet de deure toe en hij gaat slapen.

En 'ts anderdaags 's morgens staat hij op en hij doet hij zijn werk en peist hij in zijn eigen :

— « 'k Hê daar gisterenavond een katte gepakt, 'k ga ne keer gaan kijken. » Ie gaat hij gaan kijken en 't staat daar een doodshoofd!

En diene mens was daar zodanig van verschutst⁽¹⁶⁾ dat er hij iet van opgedaan heeft en dat er hij van gestorven es ook.

Van der Straeten Leona. Huishoudster, 25 j. Michelbeke.

d) ANDERE SPOOKDIEREN

72/ Witte konijnen verschrikken late wandelaars.

Mijn tante en nog enig' andere, — maar da es ook al lange 'leên, — z'hân zouder ne keer naar Oudenaarde geweest en ze kwamen zulder in den avond nogal late naar huis. Maar as ze daar over d'herberge van « De Café » waren, — da es daar nen dieperik en 't es daar een brugge, — achter die brugge hoordegen zulder daar azo iet reutelen, gelijk een keten die achter ulder kwam al slepen. Ha, ze waren zulder natuurlijk verschoten, hein. Ze gingen zulder zere voorst. Maar as ze zulder ne g'helen end voorder gegaan waren, zagen zulder daar ne g'helen hoop witte konijntsies. En ze waren nog meer verschoten tuus en z'hên zere ulder bane gekort.

Deweer Maria. Huishoudster, 59 j. Nukerke.

73/ Wit konijntje in de buurt van het kerkhof.

's Avies, we gingen azo altijd mee nen hoop jongies gaan spelen aan 't kerkhof, en alle navies kwaamt er daar een wit konijntse, een sneeuwwit konijntse. En as da konijntse daar kwaamt en ge wildeget 't van onder 't hekken pakken, g'en koest niet. En da verdween en alle navies kwaamt dat daar were.

De Jaegher Christine. Huishoudster, 60 j. Munkzwalm.

74/ Spookdier scheidt zondaars.

Op ne keer, 't was daar ne jonkman die een bezweernisse gedaan hâ, dat ie nooit bij geen vrouwmens ne meer en zou gegaan hên veur kwaad te doen.

En op ne zekere keer waren ze weer bijeen 'kommen, — da was op

(16) Verschutsen = verschrikken (tr. en intr.).

't Toveressenplein —, en 't es daar een beeste 'kommen, in de gedaante van een perd of azo iet, veur die mensen te scheien.
Lauwers Marie. Huishoudster, 69 j. Opbrakel.

75/ Spookpaard vliegt door de lucht.

't Heeft hier te Schoosse nog een fabriek geweest waar da ze weefdegen, — da was in 't eerste dat dat opkwam van da weven in de fabriek —, en vader gink naar die fabriek weven.

En op nen avend, ie kwam ne keer naar huis, — da was in de korte dagen. En al mee ne keer, as ie daar op den Anoven kwam, 't kwam daar azo iet, da was persies lijk een veulie, en 't kwam azo gedreven, ie en hoordeg' het op de grond nie lopen, ie zag dat daar azo gedreven kommen.

Maar tan was ie ook benauwd!

Van de Putte Clemence. Landbouwster, 77 j. Schorisse.

76/ Spookgeiten jagen late wandelaar schrik aan.

't Was enen die te vrijen gink, ne keer of twee in de weke, ne jonkman. En ie gink al 't naatst, al over 't land. En da was alle keren rond den twaalfen of énen van den nacht as 't ie naar huis kwam.

En da had daar ook den naam dat 't daar spookege. En al mee ene keer, as 't ie daar een endeke voorder was in da veld, 't kwamen daar mee éne keer ne g'helen hoop geitejongen en ze kwamen zouder a'maal rond hern gesprongen. En op den duur geraakteg' ie daar toch deure en ie es aan een lopen gevallen naar huis, vul grouwele.

D'Haeyer Victorine. Landbouwster, 71 j. Michelbeke.

77/ Spookgeit brengt omgeving in beroering.

Puttenzen Door was op wacht achter een hof. En mee ene keer ie hoort azo een gedruis in de bomen. En da was altijd maar bleten, bleten gelijk een geite. Bij zoverre, dat ie dat den derden avend kenbaar maaktege.

En 't kwam er daar van Brussel, van Gent, van Antwerpen, van Frankrijk, en da kwam daar a'maal naartoe veur te kijken. — Jammaar da es waar zille. En 't halver negen kwam die geite daar toe, maar z'en bleeft daar toch nooit nie lange.

Tot as de paters daar geweest hên. Maar 't en es nie ontgaan veur g'heel 't leven zulle. Z'hên dat daar weggedaan hein, maar 't en es veur g'heel 't leven nie zille, 't zal nog weerkommen.

De Weerd Octavie. Herbergierster, 75 j. Munkzwalm.

78/ Spookdieren verschijnen regelmatig rond een linde.

Hier in de kouter staat een linde se, en daar es ter van leven vele gebeurd.

Altemets zat dat daar 's nachts vul zwarte katten, tuus ne keer een bende roste, tuus ne keer nen hoop witte konijnen, ofwel zwarte. Da was daar 't een achter 't ander.

Op ne keer stonden der mannen achter, of wijven mee witte rokken, achter die linde.

En alleman maaktege zijnen toer⁽¹⁷⁾, 't en was niemand die ter zou bij gepasseerd hên!

Cornil Oscar. Landbouwer, 69 j. Roborst.

5. SPOKERIJ

79/ Regen van stenen valt uit bomen langs de weg.

Op nen avond, mijn nonkel en mijn tante kwamen van Zegelsem en ze passeerdegen langs den Olifant al de Kattezak. En da had daar den naam dat 't nie en docht, dat 't er nie goed en was, dat 't er spooktege. En der vielen daar altoos kassiestenen uit de bomen langs de weg. En z'en hân toch geen enen op ouder g'had. En as z'een endeke verder waren, da was gedaan.

Verheylesonne Maria. Huishoudster, 65 j. Zegelsem.

80/ Geheimzinnige stoet trekt 's nachts door het bos.

Enen die achter mijn dochter kwam, — ik weundege tuus aan den « Boek 't Sitie » —, en ie gaat naar huis rond den énen.

En ie komt daar aan diene vierweg, — ze zeien dat 't daar nie goed en was ook, 't hangdege daar ne gekruiste God —, en ie hoort daar lijk een gezang in de lucht, maar ie en ziet niet. Maar al mee ne keer, ie ziet daar lijk ne stoet passeren, lijk heren en jonk volk, persies een begrafenis.

Peist ie in zijn eigen : « Wat is datte ? » Ie keert hem omme en ie komt naar huis gesprongen. Zegt ie :

— « 'k Hê daar iet gezien en 't en zit daar nie goed, zille. » 'k En ga kik daar niet af zeggen, 't hân daar nog al mensen 't een en 't ander gezien.

Van der Goilden Achiel. Landbouwer, 73 j. Louise-Marie.

81/ Wildstroper beleeft wondere geschiedenis.

Da es daar ook aan den « Boek 't Sitie » gebeurd. Ne jager, enen die pensjager was, zat daar op ne nacht en ie schoot naar nen haze en ie gaat om op te rapen en 't lagen der vijftig-tsestig. En as ie dat zag, ie es achterwersomme kwalijk gevallen.

Van der Coilden Achiel. Landbouwer, 73 j. Louise-Marie.

82/ Ontmoeting met man zonder hoofd.

'k Hê kik ne keer naar den bos geweest ten twaalven van den nacht, om water. En 'k kijke, en 'k zie dat er daar op een eesgat⁽¹⁸⁾ ne man zit en dat ie geen hoofd en heeft. Mijn haar kwam rechte en 'k was naar huis zille, zonder water!

(17) Zijnen toer maken = een omweg maken.

(18) Eesgat = boomstomp.

Ge zoudt gij dat zien, ge zoudt gij ook weglopen hein!

En 'k moest pertank water hên veur een koe die gekipt(19) hâ,
maar 'k en hê der toch nie turren omme gaan.

Van der Coilden Achiel. Landbouwer, 73 j. Louise-Marie.

83/ Voortdurend geruis in een linde.

Daar 't Oudenhove es een oud wit huizeke waar dat er een grote linde veur de deure stond.

Enne, da most azo stille zijn as dat 't wildege, dat er niet en bougeerdege, in die linde zat er altijd ruisinge, dat er de veurbijgangers dikkels veuren bleven staan, veur te zien wat dat dat was. Da was persies gelijk of er bellekies in die linde zaten, da en hield nie af.

Van Liefde Caroline. Huishoudster, 43 j. Sint Maria-Oudenhove.

84/ Geheimzinnige muziek in een beuk.

Aan 't kapelleke Ten Boeker, — da es een kapelleke en 't heeft daar in den tijd ne groten boeker gestaan —, z'hoordegen daar schoon muziek in dienen boeker 's navends en 's nachts. En 't gink daar ne keer ne man al daar en ie kwaamt daar ne paster tegen en diene paster leesdeg' in nen boek. Zegt ie:

— « Goënavend meneer de paster. »

— « De nacht es veur mij en den dag es veur ou! » zie 't ie diene paster tegen diene mens.

Deweer Maria. Huishoudster, 59 j. Nukerke.

85/ Spokerij in huis.

Bij peetse Kot t'Oudenhoven heeft dat ook nog gespoekt. Zijn eerste vrouwe was gestorven, — naar 't schijnt dat 't een g'heel braaf vrouwmens was —, en nen tijd naardien, — hij had hij een g'heel huishouwen kleine kinders —, hij was verplicht van t'hertrouwen.

Maar dà vrouwmens heeft daar afgezien! Z'heeft nog geweest dat ze 's nachts gene minuut en koest slapen, da z'uit haar bedde gewekt wier van 't lawijt.

Zatten(20) en telloren en stoelen, 't reed al op wielekies! 't Was een lawijt dat 't te wreed was.

En op ne zekere keer begoest da spook tot aan haar teens te nijpen! En z'en zijn daar nie turren blijven weunen.

Van Liefde Caroline. Huishoudster, 43 j. Sint Maria-Oudenhove.

86/ Paters verplaatsen het kwaad voor honderd jaar.

T' Martens-Lierde, op de Lierenhoek hier, staat azo een oud boerenhof en in den tijd moest dat daar ook ieverst gespoekt hên, want ik hê horen vertellen dat de paters daar ne zekere keer toe'kommen zijn en da ze 't kwaad daar verzonden hên op 't watere veur honderd jaar.

(19) Kippen = kalven.

(20) Zatte = tas, kop.

Dus, as 't kwaad op 't water es, en hèn z'in huis geen malheuren ne meer.

En volgens dat 't schijnt es ter daar te midden van een kamere nen tichele die niemand en kan vaste leggen, z'hèn alles al geprobeerd. Van Liefde Caroline. Huishoudster, 43 j. Sint Maria-Oudenhove.

87/ Onvolbrachte belofte brengt kwaad op hofstede.

Da was nen boer op da hof waar da Sanders' gasten nou weunen en ie beloofdege van zoveel zakken graan te geven as dat er granen op een meuken koesten liggen. Maar ie en hâ niét gegeven.

En as ie dood was, daar mocht daar geen lapke⁽²¹⁾ passeren de grootte van ne voorschoot of der viel nen dondersteen en g'heel da hof stond in brande.

En z'hèn zonder ook de paters g'haald en ze zeggen zonder dat ze zonder dat in de zeeë manen newaar. En 't was gedaan met de malheuren.

De Mets Désiré. Landbouwer, 82 j. Marke-Kerkem.

88/ Geheimzinnig vuur in bespookte boerderij.

Da was in den tijd hein, 'k en was ekik maar ne kadee van een jaar of vijftiene. En mijn moeder zei :

— « Kijk, zei ze, we moeten naar Louise (nl. het dorp Louise-Maric) gaan, bij familie, we zijn daar ontboèn en ge meugt meegaan », zei ze. Su, 'k gink mee, 't was kirmess' op Louise, dat 't wel twaalve van den nacht was as we weerkwamen.

En we kwamen daar aan een hof, — 't es nou afgetrokken omdat 't daar nie en docht. 'k Zegge tegen mijn moeder :

— « Kijk daar ne keer ze, zieë gij dat niet de? »

— « Leest, zei ze, leest en houdt mij vaste, » zei ze.

En we gingen wulder voorst.

— « Kijk het branden, zei 'k, zieë gij die leren al branden en die sporten ! ». Maar 't en was daar 's anderdaags niét, jongen !

En da was, — 't hân al nog mensen dat gezien —, da was toverije. Van der Coilden Achiel. Landbouwer, 73 j. Louise-Marie.

89/ Spookgedaanten maken hoeve onveilig.

Der es hier een hof, waar da nou Paster Bijl op weunt, da meer as dertig jaar lang opgesloten gestaan heeft, omdat er niemand ne meer en tost gaan op weunen omdat 't er zo wreed spookege.

't Stond daar op den hof ne perelare en 'ts nachts hingen der daar altijd azo witte gedaanten in te zwieren. Dat hèn veel mensen gezien. En dienen boer nou, heeft 't veur niet keunen kopen en 't es daarveuren da z'hem « paster » heten, omdat hij allene daar tost gaan weunen.

Matthijs Germaine. Huishoudster, 51 j. Everbeek.

(21) Lapke = donderwolk.

90/ Onverklaarbare geschiedenis maakt hoeve onbewoonbaar.

't Was daar een groot boerenhof in Zegelsem, mee knechten en meissens en al.

En alle navends spooktege dat daar. 't Was daar ne grote perdeputte op oudere koer daar, mee vul water. En as ze zouder buiten waren, naar de stallen, 't viel daar alle keren azo ne grote steen in en 't was daar genen dreupel water ne meer in. En z'en zagen nie waar dat da water vervaren was.

En 't en tost daar geen enen ne meer blijven weunen van grouwele. D'Hayer Victorine. Landbouwster, 71 j. Michelbeke.

91/ Spokerij op een hoeve.

'k Hê mijn moeder nog horen vertellen : op 't verbrand hof, dat die mensen daar veel beproefd wieren.

's Nachts begoesten ze zulder, — as ze zulder nen end in ulder bedde waren —, begoesten z' op de zolder te dansen en lawijt te maken en muziek te maken. En as ze zulder de deure opentrokken om te gaan kijken : alles was kalm en alles was stille. As ze were beneën waren, da herbegoest were. Tuus, een ende daarachter :

— « Maar kijk ne keer boven de kasse, zegt ie dieë man, wat dat er daar es : al vier ! »

Ze zagen al vier boven ulder kasse. As dat een endeke geduurd hâ, da vier ging uit en da was weer gedaan.

Tuus veel lawijt in uldere stal en as z' in uldere stal gingen, al ulder koeien waren ontbonden.

En azo gingt dat voort, dan enen keer dît en den anderen keer dat... Deweer Maria. Huishoudster, 59 j. Nukerke.

92/ Spookgestalten maken hoeve onveilig.

Da was een oud boerenhof en mijn moeder heur broere werktege daar, nonkel Lowie, 'k weet goed zille !

En alle nachten wierd er daar gedanst en gespeeld en kirmesse g'houwen. En de keunink was daarbij en zijn wijf was daarbij en alle toeren waren daar te zien. En 't was daar een dochter, — Honoriene heettege ze —, en die Honoriene was doodschou. En 't was daarmee da mijnen nonkele, mijn moeders broere, daar moest blijven slapen.

Maar op ne nacht, z'hân hem bij de kele g'had en z'hân ne ge douwen en gewurgd en as 't ie 's nuchties opstond, — dienen baas heettege Kamiel —, — « Kamielke, zei 't hij, ik en slaap hier nie meer. Al die heren en die jeffrouwen en die keuningen die kik hier zie g'hele nachten, zei 't hij, da es gedaan ! » zei 't hij.

En Lowie en wildege daar nie meer gaan slapen.

En da heeft daar gebeurd waar da boer Stan weunt. Daar zijn wree toeren gebeurd.

De Weerdt Octavie. Herbergierster, 75 j. Munkzwalm.

93/ Aan de deur gezette pater wreekt zich.

Daar te Zaarling' heeft 't ook nog ne keer wreed gespookt se. Daar was daar ne pater 'kommen om aalmoezen en 't waren daar zeker Stevenisten, of misschien nog slechter, of anarchisten. En z'hân diene vent daar buitengesmeten.

En van tan af newaar, en es ter daar niet nie meer gediid en 't es al te niete gegaan, g'heel ouderen boel.

Ja, die mannen keunen ook nog iet zille.

Pieteraerents Jozef. Landbouwer. Opbrakel.

94/ Geesten van overledenen komen spoken.

Mijn broere weundeg' in nen bos, daar nie te verre. En die mensen die vroeger in da huis geweund hân, waren daar gestorven.

Enne, 's nachts hoordeg' ie altoos lawijt en gaan op dieë zolder. Peist ie in zijn eigen : « wa zou dat zijn ? » Altoos da spel en gaan en lijk klagen.

— « Nondiedommie, zei 't ie tegen mij, da gij daar waart, g' en zoudt daar nie turren blijven. Ik hé al iet beleefd zille, zei 't ie, ja 'k zille ! » 't Kwamen daar 's nachts azo grote ratten langs ne koperendraad beneên. Peist ie in zijn eigen : « 't en zit hier nie goed, 'k zou hier willen vertrekken. »

Ie pakt hem op, ie gaat buiten en ie ontbindt zijnen hond en ie pakt zijne riek mee en ie schiet hem onder nen hooiopper... 't Komt daar al mee ne keer azo ne storm op hein, en zijn hooi vloog weg van over zijn hoofd en zijnen hond es weg; den band lag daar en den hond was vertrokken.

— « Potverdolle, zei 't ie, waar ga kik nou naartoe ? »

Ie gaat en ie kruipt op den delte(22).

— « En as ek op den delte ben, zei 't ie, altoos azo scharten over mijne rugge. Gedomme, zei 't ie, 't en zit hier ook nie goed, 'k en weet nou nie watten da 'k zou moeten doen. »

Ie springt weer in huis. As 't ie en beets' in huis es, ie kijkt en al mee ne keer 't kommen daar enigste katten af en ze zijn mee zesse en ze placeren ouder drije per drije veuren hem. 't Komt daar tuus een af, een g'heel grote, omtrent azo groot of ne kleinen hond, mee ne stert van nen arm lang, en de die zet haar vlak veur hem.

Ie heeft hem opgepakt en ie es weggelopen. — G'en zoudt gij daar ook nie turren blijven hein ! — En ie es vertrokken, ie heeft bij de paters 'weest zeggen da ze ne keer zouden moeten kommen kijken, dat ie al zulke dingen tegenkwam.

En z'hên zulder geweest.

— « Ge zult misschien nog dingen tegenkomen, zeien ze, maar in negen dagen zal 't gedaan zijn. »

Maar diene man heeft toch zijn plekke verkocht.

En ie hâ op, dat dat die geesten waren die weerkwamen, van die mensen die daar geweund hân.

En da kan goed zijn zille.

Van der Coilden Achiel. Landbouwer, 73 j. Louise-Marie.

(22) Delte = deel, schelf.

95/ Variant.

Te Lagae's, daar heeft 't ook nog wreed gespoekt en de mensen zeggen dat dat de geesten waren van de doden die daar were kwamen omdat ze nie kontent en waren : z'hân zouder daar g'heel zekers mensen of iet beloofd en dat nie volbracht. 't Heeft daar nog geweest dat de koeien mee oudere stert gebonden stonden in de stal! 't Heeft daar lelijk gedaan zille.

De Smet Maria-Johanna. Huishoudster, 91 j. Everbeek.

96/ Geesten van bestolen doden komen spoken.

In den anderen oorlog weundegen der daar aan 't Kruisen een koppel huishouwers en die mensen en hân maar 't water dat er liep. En op ne nacht waren die twee mans ne zak patatten gaan smokkelen en ze rusttegen een beetsen op oudere zak daar ieverst in een ketse.

En mee éne keer zagen ze daar achter d'hage ne lantaarn en twee mannen mee een spa en in de klaarte van diene lantaarn zagen ze dat die twee mannen een doos in de grond staken : da waren mensen dien ouder geld borgen.

En die twee smokkeleers hên, van as die tweeë weg waren, die doze boveng'haald en ouder 't geld gedeeld.

En den enen heeft 't opgedronken en den anderen heeft er hem een hof mee gekocht. Maar dàar es al iet gebeurd zille!

Een beetje naardien wierd zijn wijf ziek en ze stierf; tuus wierd hij ziek en ie stierf ook. Der zijn daar tuus ander mensen 'kommen op weunen en da wijf was ook direkt dood. En 't heeft tan mee éne keer begoest in de stal : de koeien liepen altijd ontbonden en daarachter waren ze zo wreed gebonden, da ze niemand en koest losmaken. En ouder hekken heeft nog gebonden geweest mee een ketege mee knopen inliggen da ze niemand en koest loskrijgen. En nou zit diene man daar azo in den hoek van de stove te verkwijnen. Allez, sedert dat da hof mee da gestolen dings gekocht es, en heeft er nog geen ure geluk op da hof geweest.

En da zijn die geesten van die doden van wie dat da geld gepakt es, dien daar weerkeren.

Meulijzer Leonie. Huishoudster, 50 j. Everbeek.

97/ Spookberechting brengt iedere avond buurt in beroering.

Op d'ander strate, op ons gebuurt' hier se, passerdeg' er alle navends ne pastere die ging berechten, mee ne messendiender' achter hem.

— « Ha maar toch, toch, zeien de geburen, wat zou dat toch zijn, of wa mag dat toch zijn? »

Maar 't was daar ne mens gestorven, onzen nonkele, nonkel Marten.

— « Wa mag dat toch zijn, zeiden ze, aaiejaaaiaai! »

Aree, as 't lange genoeg geduurd há, ze gingen naar de pasterie en ze zeien 't tegen de pastere dat er alle navends een berechtinge passerdege : ne pastere die ging berechten mee ne messendiender bij hem.

En da hâ al wel drij, vier weken lang geduurd. En zei 't ie de pastere : — « Ge moet ne keer 's navends, as diene paster daar nog ne keer passeert, zei 't ie, ge moet ne keer zeggen, zei 't ie : Wa komde gij hier doen ? Maar ge moet ne witten doek in ouder handen pakken en een gewijde keerse die brandt en ge moet aan diene paster vragen : Wa zijn ou verzoeken dat gij hier azo alle navends passeert op be rechteginge ? »

En 't was daar een vrouwmens uit de gebuurte die 't deed.

— « Geef mij ne keer ne witten doek, zei ze, en ik ga der tot bij. » zei ze. As 't tiene van den avond was, de paster kwam weer af, mee de messendiender bij hem, op berechteginge.

— « Wat es ou verzoek dat gij hier azo al drij vier weken alle navends passeert op berechteginge, mee diene messendiender bij ou ? »

— « G' hebt beloofd, zei 't ie, een kruisen te zetten, zei 't ie, naar 't overlijden van dieë man en g'en doet het niet ! » zei 't ie. En de paster was mee éne keer verdwenen en de messendiender ook. En 's anderdaags, z'hên daar een kruis gezet. En 't kruisen staat er nog, jongene. En da was onzen eigen nonkel Marten die gestorven was.

Da hê 'k dikkels horen vertellen zille.

En verschillige keren as diene paster daar 's avends passeerdege was 't er bij hem een perd zonder hoofd, gelijk een monstere, waar dat de geburen as z'het zagen, a'maal wreed schou af waren. Da hâ 'k nog vergeten te zeggen.

Van der Bruggen Camilla. Huishoudster, 67 j. Opbrakel.

6. TERUGKERENDE DODEN

98/ Paalverzetter verplicht op aarde rond te dwalen.

Der gink hier in 't veld 's nachts altijd enen die riept :

— « Waar zou 'k die pale zetten ? »

En op ne zekere keer was ter daar toch ne man 'kommen, die in zijn eigen peisdege :

— « Wat zou 'k daar nou op antwoorden ? »

En ie hoordege weer die stemme :

— « Waar zou 'k die pale zetten ? »

— « Zet ze waar da ge ze g'had hebt ! »

En diene man heeft die pale 'weest herzetten en da was gedaan. Da was enen die vroeger een pale herzet hâ.

Lauwers Margriet. Huishoudster, 34 j. Opbrakel.

99/ Variant.

Van enen die een paal herzet hâ binst zijn leven veur een vore land of twee meer t'hên. En aar dat ie dood was, 't kwam daar nen dronkaard gegaan en dienen dronkaard hoordeg' altoos iemand zeggen :

— « Waar zou 'k ze zetten ? Waar zou 'k ze zetten ? Waar moe 'k ze zetten ? Waar zou 'k ze zetten ? »

— « Zet ze waar da ge ze g'had hebt! » zei 't ie dienen dronkaard daarop azo. En daarmee was diene vent verlost.

Van de Putte Clemence. Landbouwster, 77 j. Schorisse.

100/ Variant.

Der heeft hier azo nen boer geweest, azo ne grijper, en 'k hê kik nog horen zeggen van ne gebuur da ze zouder hem achter dat ie dood was nog tegen'kommen zijn mee nen hoop palen op zijne rugge en dat hij azo deur de kouter liep.

Matthijs Kamiel. Landbouwer, 74 j. Everbeek.

101/ Dode geeft H. Teerspijze terug.

Der was daar ne keer enen die gestorven was en een halv' ure naardien stond ie op en ie gink hem op den trap van d'opkamer zetten. En de paster es 'kommen en dienen doden deed zijne mond open en de paster paktege d'hostie weer van zijn tonge. En tuus es dienen doden weer opgestaan, ie heeft hem weer op zijn bedde geleid en ie was subiet weer dood. Maar de paster zei toch aan die mensen da ze daarveuren nie en moesten peizen dat ie verdomd was, omdat ie die hostie weergegeên hâ.

De Smet Maria-Johanna. Huishoudster, 91 j. Everbeek.

102/ Gestorven kinderen krakelen.

Daar waren ne keer twee kinders die gestorven waren. En z' hân eer dat die kinders daar waren, ne peter gevraagd, maar nie gepeisd dat er tweeë zouden geweest hên, newaar.

En as diene peter aan da kerkhof passeerdege,

— « 't Es mijn peetje! »

— « 't Es mijn peetje! »

— « 't Es mijn peetje! » zei 't een.

— « 't Es mijn peetje! » zei 't ander.

En ie zei dat tegen de pastere en de paster zei, as 't ie nog passeerdege, en as 't ie dat hoordege, dat ie moest zeggen dat ie alle twèè ouder peetse was.

En daarmee was 't gedaan.

Lion Maria. Huishoudster, 80 j. Sint Maria-Oudenhove.

103/ Vermoorde keert tijdlang terug.

Der was ne mens die doodgesteken was en dat er kwamp nie uit. En ie (nl. de vermoorde) kwamp hij altoos were.

Maar nou, ze zettegen daar een kruis en aan da kruis hingt er ne keer nen brief wie dat 't geweest hâ, maar ie was ook dood.

De Mets Désiré. Landbouwer, 82 j. Marke-Kerkem.

104/ Doden keren terug om gebeden te vragen.

Vroeger, in den tijd dat er nog toveressen waren, as ge dikkels in oue slaap wakker wierdt, dat de doden veur ou stonden en da ge tuus

moest een Vaderonze lezen veur die doden en dat die doden tuus weg waren.

Vincke Marie. Landbouwster, 76 j. Parike.

105/ Dode keert voor drie dagen terug.

'k Hê mijn vader nog horen vertellen, — maar da es al tsestig jaar leên, of nog meer —, da Bruno Kirke zijn moeder kwaamt te sterven en da ons vader zijn moeder haar gink helpen afleggen. En as z' afgeleid was, z'herdeed zij haar were, — hê 'k van ons vader horen vertellen zille —.

— « Ha, 'k ben nog drij dagen were gezonden veur de wereld te bestrijen. » zei ze.

En drij dagen naardien was ze g'heel dood.

Deweer Maria. Huishoudster, 59 j. Nukerke.

106/ Dode brengt vergeten belofte in herinnering.

Van Tsieks hân een meisike da ziek was. En ze leefdege zij uit. En die mensen hân een belofte gedaan, zeien ze, om een keerse te verbranden veur 't geen da haar zalig was en z'hân zouder dat vergeten. En da meisike was gestorven, maar ze kwam zij were.

Z'hoordegen alle navends azo een leven op oudere zoldere, een over en 't weer geloop. En da was ouder dochter die weerkwam.

En z'hên zouder bij de paters geweest en diene pater vroeg af ze zouder van leven geen belofte gedaan en hân, — as z'ouder reden gezeid hân newaar. En da schoot tuus in ouder gedacht en ze zeien zouder da ze dat gedaan hân en da z'het vergeten hân.

En as die keerse verbrand was, z'en kwam zij nie meer were.

D'Haeyer Victorine. Landbouwster, 71 j. Michelbeke.

107/ Variant.

Ik hê nog horen vertellen dat er een wijf was en z'had een messe beloofd veur hare Sarele die dood was. En nou, z'en had die messe nie doen doen hein; das was ook ene die nog geren een potje paktege.

En op ne zekere keer z'hâ kolen ingeleid en 't was daar een wreed groot stik kolen bij. En da groot stik kolen was 's nachts gelijk opgepakt en neergeworpen hein en da was g'heel verbrijzeld, g'heel in mul. En 's anderdaags riep ze tegen haar geburen da z'hare Sarel gezien hâ, da hare Sarel weer'kommen was.

— « Ik hê een messe beloofd, zei ze, en 'k en hê ze nie keune vulbrengen, 'k en hâ geen geld ne meer. » zei ze.

(Su, z'hâ wel geld veur haren drank te betalen!).

En hare vent was weer'kommen en z'had 'n gezien.

Coecke Julianne. Huishoudster, 51 j. Ename.

108/ Dode vraagt uitvoering van niet gedane bedevaart.

Der was 't Oudenhoven een vrouwmens die g'heel oud geworden was. En nou, ze stierf.

En op ne zekeren avend, heur dochter gaat in de keukene, — ook al een redelijk bejaard vrouwmens —, en z'had al twee, drij keers persies iet gezien, azo ne schim.

— « Ha, zegt ze, wat mag dat zijn? »

En mee ten anderen was dat een geklopsele en z'hoort juist nog een stemme die zegt:

— « Oostakker ».

Z'es daarveuren te rade gegaan bij de paster van de gemeente en de paster heeft haar gezeid da ze moest nog nen beeweg doen, dat dat g'heel waarschijnlijk nen beeweg was die haar moeder beloofd hân en dat nie meer keunen vulbrengen.

En z'hên dienen beeweg gedaan en z'en hên niet ne meer gewaar geworden.

Van Liefde Caroline. Huishoudster, 43 j. Sint Maria-Oudenhove.

109/ Terugkerende dode eist inlossing van belofte.

't Es in mijnen tijd gebeurd, 'k en was maar kleine.

Da was ne nonkel die daar dood was. En van as ie dood was, — ze moesten zouder diene mens zijn goed erven —, alle nachten stampen en slaan en 't en was gene man die koest slapen.

En as dat nou maanden en maanden geduurd hân, die mensen waren om dokteurs gegaan en ziek 'worden. En zegt ie (nl. de dokter):

— « Ge moet ne keer bij 't geestelijk gaan. » zei 't ie.

En w'hân hier tuus azo ne vieze paster! En om dieë paster gegaan en hem verteld en alles gewijd, kamers en stallingen en alles gewijd.

— « 't Zal wel gedaan zijn. » zei 't ie.

Maar da was nog nie gedaan, 't was van langst om erger! Ze gingen weer bij de pastere en den dienen schreef naar den oppersten pater van Gent. En diene pater kwam.

— « Sê, zei 't ie, kom bij mij te biechten, zei 't ie, en communiceert morgenvroeg, zei 't ie, en 'k ga ou ne witten neusdoek geên, zei 't ie. Wekt een goed akte van berouw eer da ge binnen gaat en as ge 't hoort, ge gaat in de kamere, nie schou zijn, zei 't ie, en zegt, zei 't ie: Wa verzoekte gij van mij? zei 't ie, en werpt dienen neusdoek in de kamer. » zei 't ie.

— « G'hebt beloofd van hier een kruisen te zetten, zei 't ie (nl. de weerkerende dode), en ge moe het doen. Ga 'e goulder da kruisen zetten, ja of neen? » zei 't ie.

— « We beloven 't. » zeiden ze.

En 't heeft gedaan geweest.

En dienen neusdoek hên ze 'ts anderdaags opgeraapt en der stonden azo vier vingers en nen duim in: verbrand! Die vingers stonden der azo in gelijk van een ijzeren hand da rood was.

Da es hier aan de plaatse gebeurd sê. En nou, 't kruisen hangt daar nog gedurig.

Van der Bruggen Bernard. Landbouwer, 75 j. Opbrakel.

7. FRAMASSONS

110/ Framassonsvergadering : mooie muziek in de bomen.

Ik hê nog g'hoord dat er ieverst mensen bijeen waren in een huis en z'hoordegen buiten azo een schoon muziek. Da was 's navends.

En van as ze de deur' opentrokken was alles gedaan, maar van zo da ze binnen waren, herbegoest het were.

En da waren de Framassons dien in de boom hingen en daar vergaring hielden.

Coppens Jullie. Huishoudster, 75 j. Everbeek.

111/ Kandidaat-Framasson beleeft wondere nacht.

Ik hê ne keer horen vertellen dat er een bende bestond, — z' heet- tegen dat tuus Framassons.

En nou, ze gingen een bijeenkomst' hên. En daar was daar nou toch ne jongen die ne keer gevraagd hâ wat dat dat wel was en dat hij daar ook zou willen bij gaan hên. En z'hân hem alle schone be loften gedaan, dat hij al zou g'had hên dat hij geren hâ, allez, dat er iet zou een wonder te zien geweest hên.

Hij liet hem verleên en hij gink mee. Hij kwam in een plaatse, 't was nog schoonder verlicht as 't schoonste licht dat er was. 't Was a'maal kristal da ge daar zaagt!

Maar nou, da wierd daar warme, ie doet zijn kazekk' uit, ie gaat en ie hangt z' op ne porte-manteau.

En as ouder bijeenkomste gedaan was, da wier late en ze zaktegen af veur naar huis te gaan. En die lichten gingen uit en ie stond daar om zo te zeggen allene. En ie gingt veur zijn kazakke te pakken aan de porte-manteau en z'hingt tuus op een doornhage!

Van Liefde Caroline. Huishoudster, 43 j. Sint Maria-Oudenhove.

112/ Kruisbeeld stoort vergadering van Framassons.

'k Hê nog horen vertellen van enen die ook naar den tempel gink en ie en wildeg' al dat er over de Framassons verteld wier nie ge loven. En de Framassons kwamen daar a'maal toe. En den duvel kwam daar toe en diene kerel pakteg' een kruis en ie stak het naar den duvele en den tempel was gekuist: den duvel was weg en al dat er in zat was de baan op.

En tan heeft ie dat geloofd.

En da was ook enen die zou meegedaan hên, maar tan heeft ie hem bekeerd en 't es ne groten heiligen worden en ie es naar een klooster gegaan.

De Mets Désiré. Landbouwer, 82 j. Marke-Kerkem.

113/ Framasson door de duivels mishandeld.

Den dokter Samson, den dienen was onder de Vrijmassons. En ie deed de duvels veel doen. Ze moesten hem tegen de zon op dragen en 't mocht nie 't heet of nie te koud zijn! En ze zagen veel af zille, veur zolke werken uit te voeren.

Maar zijnen tijd was abij uit. En ie zei tegen zijn meissen da ze moest zien da z'alles goed gesloten hield newaar, en da ze moest zien da ze nie open deed.

Maar nou, op ne zekeren nacht, 't schreemdege daar toch een kindse zo droevig aan die veistere en z'en koest dat nie meer gevonden krijgen en ze trokt die venster open en ze waren mee den dokter Samson weg! Maar 't schijnt dat ie tans afgezien heeft zille, want hij en hâ geen haar op zijne kop ne meer, gelijk of z'hem overal tegen gesmeten hân!

Lion Maria. Huishoudster, 82 j. Sint Maria-Oudenhove.

114/ Framasson keert na zijn dood onder de gedaante van een hond terug.

Te Nukerke was ter daar enen dood waaraf de ze zeien dat 't ne Framasson was.

En ie hâ altijd gezeid dat ie achter zijn dood zou weergekommen hên onder de gedaante van ne groten hond.

En der waren daar nou een broere en een zuster 's navends op de bane en mee ene keer zegt ze zij:

— « Kijk ne keer, daar ze, wa groten hond! »

En hij mocht kijken zoveel as dat ie wildege, hij en zaagt niet! En op den end, as dat azo al dikkels veuregevallen hâ, hên ze daar een kruis gezet en 't heeft er mee gedaan geweest.

Heu vicq Jeanne. Huishoudster, 41 j. Edelare.

8. SPOOKKOETS

115/ Spookkoets verschijnt voor vloekende dronkaard.

In mijn gebuurte was 't er daar ne woeste kerele, een beetje van nen dronkaard azo. Enne, ie kwaamt daar aan ne gekruiste God die daar hing. Enne, ie stond daar te vloeken en te zweren.

En al mee ne keer, ie gink nog enigte meter verdere, ie kwaamt daar een voiture tegen, mee twee witte pirden en ne witte koetsier. Enne, ie was in water en in zweet, en gedêke, al mee ne keer, ie wier van den enen gracht naar den anderen en van den enen kant naar den anderen gesmeten, dat ie, tegen dat ie thuis was, g'heel afgemat was. En g' en zoudt diene vent veur geen geld van de wereld ne meer al ginder keunen krijgen hên as 't donker was!

Brackelare Theofiel. Landbouwer, 60 j. Melden.

116/ Spookwagens rijden 's nachts over de akkers zonder schade aan te richten.

Z'hên daar op den Doorn azo ne keer geweest da ze daar azo 's nachts hoordegen wagies gereên kommen, wagies mee perden. En ze kwamen azo 't veld nere, nie op de bane.

En de mensen hoordegen juen op die perden en ze meendegen dat 'ts nuchties al zou verongelukt geweest hên waar da ze deurgereên hân, en 's anderdaags zagen ze niet!

Van de Putte Clemence. Landbouwster, 77 j. Schorisse.

(Wordt voortgezet).

Zanten

EEN PASTOOR DOET DE WIND KEREN.

Volgens het volksgeloof bezaten de priesters tovermacht. Zij konden geesten bezweren en verbannen, veel beter dan de hervormde predikanten, die op dat gebied over geen invloed beschikten. Het gebeurde meermaals, dat Protestanten naar een Katholiek priester gingen, wanneer ze vreesden het slachtoffer te zijn van toverij.

Een pastoor kon evenwel zelf ook toveren, bijvoorbeeld iemand « vastzetten », zodanig dat die persoon geen lid meer verroeren kon. Ook ging men naar de pastoor, om de wind te verzetten.

Wij waren vóór enige maanden nog in de gelegenheid, dienaangaande een sage op te tekenen bij de heer A. E. uit Antwerpen, 42 jaar oud. De gebeurtenis werd hem medegedeeld door zijn grootvader, wiens vader omstreeks 1865 veldwachter was te Zarren bij Diksmuide. Toen die grootvader nog een « klein manneke » was, geraakte in de buurt een windmolen in brand. Het volk stroomde er dadelijk naartoe, evenals de veldwachter en zijn zoontje. De wind waaide juist in de richting van de graanvelden, die zich tot ver achter de molen uitstrekten en die reeds droog en rijp waren, gereed om geoogst te worden. Men vreesde, dat de molen door de wind naar het veld zou overhellen, hetgeen de akkers in een onafzienbare vuurpoel zou herschapen. Ijlings verwittigde men de pastoor, om hem te verzoeken dit onheil af te wenden. De herder kwam en zonk nabij de molen op de knieën. Daar zat hij op de harde straatstenen te bidden, opdat God de wind zou laten keren en de molen niet langs de kant van de graanvelden zou doen neerstorten. Het zweet gutste hem van het aangezicht. Maar opeens draaide de wind en even nadien stortte het molenwrak op de straatstenen. God had zijn gebed verhoord.

Onze zegsman verklaarde, dat zijn grootvader — die het verhaal talloze keren had verteld — borg stond voor de authenticiteit van de gebeurtenis.

A. VAN HAGELAND.

Boekbespreking

Nationale Commissie voor Folklore. Vlaamse Afdeling. Jaarboek VIII, 1955. Brussel, Ministerie van Openbaar Onderwijs, 1957, 110 blz. Prijs: 30 F.

Met enige vertraging is dit achtste jaarboek van de gewezen Nationale Commissie voor Folklore in april 1958 verschenen.

Het omvat benevens de samenstelling van de Nationale Commissie en een zeer beknopt verslag over haar werkzaamheden in 1955, de piëteitsvolle toespraak van haar voorzitter Prof. Dr R. Foncke, op de Victor de Meyere-hulde te Oost-Duinkerke, op zondag 26 juni 1955 (zetsfout: 1957). Daarna volgen, verzameld door M. de Meyer onder de titel van « Documenten uit de enquête betreffende de Volkskunde-atlas », 51 sagen voorkomende in de antwoorden op de 4° vragenlijst handelend over het volksgeloof betreffende de duivel, het hoefijzer en de klokken. (12 over de duivel en het kaartspel, 3 over de duivelschuren, 7 over de waterduivel, 4 over meisjes die omgang hadden met de duivel of van de duivel bezeten waren, 2 over vloekers en de duivel, 3 over knecht bij de duivel of de duivel als knecht, 5 over de duivel achtervolgt of plaagt en berokkent schade, 5 over heksen en andere personen met duivelse streken en 10 over verzonken klokken).

Om te eindigen de zeer belangwekkende Volkskundige Bibliografie voor 1955, met de lijst der geëxcerpeerde publikaties, het indelingsplan en de onontbeerlijke index op de auteursnamen.

Dit jaarboek is onmisbaar niet enkel voor alle folkloristen, maar ook voor alle belangstellenden in de volkskunde.

F. V. Es.

* * *

CAFMEYER (Magda). Van Doop tot Uitvaart. Een kijk op het volksleven in het Noordoosten van West-Vlaanderen. Met Voorwoord van Prof. D^r Eg. J. Strubbe. — Brugge, Bond der Westvlaamse Folkloristen, z.j. (1958), 172 blz., 36 illustraties buiten tekst. Prijs bij inschrijving tot 30 september 1958 : 135 F (Na 1 oktober : 200 F). Te bestellen door storting op postrekening n° 4512.63 van de Bond der Westvlaamse Folkloristen, Brugge.

« Van de wieg tot het graf ». Onder die titel heeft schrijfster sedert 1938 in « Biekorf » een reeks bijdragen gewijd aan het volksleven te Brugge en de omgeving, en speciaal aan de volksgebruiken en de volksuitdrukkingen in verband met de geboorte, de kinderziekten, het schoolleven, de eerste kommunie, de avondschool en de loting, het vrijen, de bruiloft en het huwelijk, het werken en het sparen, de opvoeding der kinderen, de ziekten, het overlijden en de uitvaart, met één woord aan een rijke oogst van wetenswaardigheden over de levensgebeurtenissen, alle ontleend aan de mondelinge overlevering.

Deze dokumenten van levende folklore heeft ze — nog merkkelijk aangevuld — nu gebundeld in een boek, dat ons niet alleen « een kijk op het volksleven in het Noordoosten van West-Vlaanderen » geeft, maar waarin men ook het hart van dit volk van harde zwoegers en ruwe wroeters, van diepgelovige en traditiegetrouwe boeren en dagloners voelt kloppen en waarin gans hun aard, hun karakter, met hun hoedanigheden, maar ook hun gebreken, weerspiegeld is. Binnen enkele jaren, ten hoogste een generatie misschien, zullen ook aldaar de moderne levensopvattingen waarschijnlijk hun nivelerend werk volbracht hebben. Vele van de verzamelde gebruiken met de er aan verbonden gezegden zullen verdwenen zijn, zodat wij Mejuffer Cafmeyer erkentelijk mogen zijn die rijke oogst van folkloristische dokumenten intijds ingeschuurd te hebben en ze aldus te hebben gered voor het nageslacht.

Dit boek geschreven zonder wetenschappelijke pretenties, volks van taal en stijl, is een bijdrage van eerste gehalte tot de studie van het volksleven in het Vlaamse land.

Voegen wij daarbij dat de typografische uitvoering zeer keurig is en ere aandoet aan uitgever en drukker.

F. V. Es.

In Memoriam

Mevrouw L. Lievevrouw-De Cavel (1863-1958).

Op 3 augustus 1958 overleed te Gent Mevrouw Mathilde De Cavel, weduwe van ons betreurd medelid L. Lievevrouw. Zij was geboren aldaar op 28 maart 1863. Met haar verliest onze bond een milde schenkster. Dank zij haar geldelijke steun kon het laatste werk van haar echtgenoot : « Spelen mijner Jeugd », door ons uitgegeven worden en daarvoor blijven wij haar diep erkentelijk. Wij zullen haar gedachtenis in ere houden.

Het Bestuur.

Personalia

Tony De Moerloose overleden.

Op 10 september 1958 overleed op achtjarige leeftijd Tony, Renaat, Johan De Moerloose, zoon van de Heer en Mevrouw P. De Moerloose-De Keyser en kleinzoon van Prof. en Mevrouw P. De Keyser-Maréchal. Wij betuigen nogmaals aan de diepbeproefde ouders en grootouders onze innigste deelneming in het pijnlijk verlies dat zij ondergingen.

Het Bestuur.

VERSLAG.

JAARLIJKSE ALGEMENE STATUTAIRE VERGADERING VAN DE BOND DER OOSTVLAAMSE FOLKLORISTEN

op zondag, 26 oktober 1958,

in de Voordrachtzaal van het Stadsarchief, Abrahamstraat, 13, te Gent.

A G E N D A :

1. — Openingsrede door de heer Fernand VAN ES, voorzitter.
2. — Jaarverslag over de bedrijvigheid van de Bond door de heer Maurits BROECKHOVE, sekretaris.
3. — Jaarverslag over de bedrijvigheid van het Folklore-Museum door de heer Julien BOES, konservator.
4. — Het Museum voor Folklore en het Stadsbestuur.
5. — Jaarverslag over de financiële verrichtingen van de Bond door de heer Raoul DEPOORTER, penningmeester. Rekening 1957, begroting 1959. Benoeming van twee controleurs.
6. — Rondvragen en suggesties.
7. — Voordracht door de heer Prof. Dr Paul DE KEYSER, ere-voorzitter, over DE FOLKLORE VAN HET GENTSE EXPOJAAR 1820.

De vergadering wordt te 10 u. geopend door de voorzitter, de hr F. VAN ES, die na de talrijk opgekomen leden welkom geheten te hebben, de in de loop van het jaar overleden leden herdenkt, nl. Prof. Dr Fr. Olbrechts, konservator van het Museum van Belgisch-Kongo te Tervuren, leraar in de ethnologie aan de Rijksuniversiteit te Gent; Zeer Eerwaarde Broeder Alfred-Maurice Melsens, inspekteurgeneraal van de Hogere St.-Lucasinstituten, en de heer Is. Hallaert, gepensionneerd postbediende. Na een ogenblik intogenheid om hun nagedachtenis te eren, zet hij zijn rede als volgt voort :

Alvorens het woord te verlenen aan onze sekretaris voor de lezing van het jaarverslag wens ik U enkele bijzonderheden mede te delen over de enquête betreffende het vieren van Moederdag en Vaderdag in Vlaams-België door de Dienst voor Folkloristische Opzoekingen van onze bond ingericht. Deze enquête genoot, ik zal niet zeggen een buitengewoon succes, ik zou overdrijven en daarbij de getallen zouden mij tegenspreken, maar toch een succes, niet zoveel door het aantal ingekomen antwoorden : 111 voor een duizendtal over gans het Vlaamse land rondgestuurde vragenlijsten, maar vooral door de talrijke dokumentatie die ons werd bezorgd. We zijn nog bezig aan het opstellen van het verslag, dat wij hopen eerlang in Oostvl. Zanten te publiceren, maar ik mag U reeds verklappen dat wij tot enkele verrassende resultaten zijn gekomen. Zo staat b.v. vast dat Moederdag reeds in 1913, dank zij het initiatief van de toenmalige schepenen van Schone Kunsten der stad Antwerpen, kunstschilder en tekenaar Frans Van Kuyck, aldaar gevierd werd, zodat Antwerpen de eerste stad op het Europese vasteland is, waar dit gebruik in zwang kwam. Aldus wordt de invloed van het buitenland, en speciaal van de Verenigde Staten van Amerika, waar het gebruik ontstaan is in 1907, bij het invoeren van die viering in ons land fel geminimaliseerd. Schepenen Fr. Van Kuyck had 15 augustus, O. L. Vrouw-Hemelvaart, als Moederdag gekozen, de dag, waarop ook de gelovigen de Moeder Gods vieren, en tevens de naamdag van de talrijke vrouwen die Maria heten of een aanverwante naam dragen. De latere

viering op 2° meizondag getuigt natuurlijk van buitenlandse invloed en is slechts na de eerste oorlog in zwang getreden, aangemoedigd door de school en later vooral door organismen met commerciële oogmerken. Vele gelovigen blijven bij voorkeur nog Moederdag op 15 augustus vieren, maar daar O. L. Vrouw-Hemelvaart in volle vakantietijd valt, verkiezen er ook velen, vooral de scholieren, de 2° zondag van mei. Ook het gebruik vader te vieren neemt toe, vooral op de 2° of 3° zondag van juni, minder op St.-Jozefsdag (19 maart).

Deze enkele details moeten heden volstaan om U te overtuigen dat onze enquête op tijd kwam om de wordingsgeschiedenis van het gebruik in ons land te kunnen opmaken, want geen enkel van onze korrespondenten vermeldt het edel initiatief van de idealist Frans Van Kuyck. Dat hebben wij uit gedrukte documenten moeten opdelven, wat eens te meer bewijst, dat na een paar generaties de herinnering aan een feit, een gebeurtenis in het volksgeheugen zo niet gans, dan toch ver uitgewist is.

Sedert een paar jaren zien wij hier te Gent en ook elders in het land een nieuw gebruik tot stand komen, dat misschien eens traditioneel en bijgevolg een folkloristisch feit worden zal, nl. de viering van St.-Valentijn, die reeds lang in andere landen, o.a. in de Angelsaksische en in Duitsland bestaat. Ik raad onze leden aan van nu af aan documenten omtrent deze « fait naissant », zoals wijlen de grote Franse folklorist Arnold Van Gennep het zou genoemd hebben, te verzamelen, want binnen enkele jaren, als deze viering misschien een echt volksgebruik zal geworden zijn, zullen ook vele bijzonderheden over het ontstaan, de ontwikkeling en de verspreiding ervan kunnen vergeten geraken, zoals dit voor zoveel andere verschijnselen van levende folklore het geval is.

Maar ik mag niet verder daarover uitweiden, dat zou mij te ver brengen. Ik bedank hier al onze korrespondenten voor hun welwillendheid en belangstelling, en speciaal al degenen die documenten betreffende Moeder- en Vaderdag inzonden.

Ik wil U nog even, alvorens te eindigen, aankondigen dat wat het Folkloremuseum betreft de Bond voor een gewichtige beslissing staat, nl. de volledige afstand van het Museum aan de stad. Maar daarover zal onze konservator, dhr Stadsarchivaris J. Boës, U straks volledig inlichten en er zal ook naar Uw advies gevraagd worden.

Ik sluit hier mijn rede met mijn gewone oproep tot de leden om propaganda te maken voor de Bond. Werft nieuwe leden aan! Uw persoonlijk aandringen zal meer opleveren dan het rondzenden van propaganda-circulaires, die gewoonlijk vluchtig gelezen worden en dan de scheurmand ingaan.

Dames en Heren, nogmaals hartelijk welkom en moge Uw bestuur verder op Uw belangstelling en medewerking kunnen rekenen!

De rede van de heer voorzitter wordt warm toegejuicht.

Alvorens tot het tweede punt van de dagorde over te gaan, verontschuldigt hij de hh. Y. Casteleyn, directeur, Brugge; L. Defraeye, nijveraar, Deerlijk; J. Pieters, ondervoorzitter van de Bond, Serskamp; Prof. Dr R. Foncke, hoogleraar Rijksuniversiteit te Gent en A. Rutgeerts (A. Van Hageland), directie-~~sekretaris~~, Brussel, allen elders weerhouden.

Onmiddellijk daarop leest sekretaris M. BROECKHOVE het jaarverslag over de bedrijvigheid van de Bond voor :

De traditie getrouw, verstrekt de sekretaris jaarlijks in een beknopt verslag een zo duidelijk mogelijke samenvatting van de bijzonderste wetenswaardigheden uit het bondsleven. Ziehier dan het verslag voor het dienstjaar 1957-1958.

Wat ons tijdschrift Oostvlaamse Zanten betreft, zijn de behandelde onderwerpen, zoals U hebt kunnen vaststellen, in twee afdelingen onderverdeeld geworden : 1) de mededelingen van de Dienst voor Folkloristische Opzoekingen, en 2) de mededelingen van de Bond.

Als we de mededelingen van de Dienst voor Folkloristische Opzoekingen in oenschouw nemen, zien we dat reeds twee studiegebieden betreden werden, n.l. de levende folklore en de volkskunst. Op het gebied van de levende folklore, werd de reeks volkslegenden uit het Waasland, uit de volksmond opgenomen door ons bestuurslid, de heer Lic. H. Arens, volledig afgesloten. Een gelijksoortige verzameling voor Zuid-Oost-Vlaanderen, door ons medelid, de heer Lic. R. De Geeter, is aan gang. Wat de volkskunst betreft, kregen we de historiek van een volks vloerkleed, n.l. de mat, in al haar aspecten door ons medelid, de heer Dr Fr. Fredricx, behandeld.

Straks zal een derde onderzoek, dat in verband staat met de volksgebruiken, aan de beurt komen, n.l. van de hand van onze Voorzitter, de heer F. Van Es, zal een studie over de viering van Moeder- en Vaderdag in het Vlaamssprekend gedeelte van België, verschijnen. Om dat onderwerp oordeelkundig te behandelen, werd onze vragenlijst n° 1 in gans het Vlaamse land verspreid. Ze werd gestuurd aan al onze leden, aan de medewerkers aan de enquêtes van de Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde en opgenomen in ONS HEEM, tweemaandelijks tijdschrift van het verbond voor Heemkunde. Onze oproep tot medewerking werd doorgaans gunstig onthaald en we mochten ons in het ontvangen van tamelijk veel antwoorden en dokumentatie verheugen. Wij danken de heer M. De Meyer, lid van de Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde, voor het bereidwillig verstrekken van de adressenlijst van de medewerkers en het Bestuur van het Verbond voor Heemkunde, voor het inschuiven van onze vragenlijst in zijn tijdschrift ONS HEEM.

Wat de mededelingen van de Bond betreft, deze zijn op het gebied van inhoud even merkwaardig als interessant. Voor de breedvoerige opsomming, verwijs ik naar de verder in dit nummer gepubliceerde inhoudstafel 1958.

U hebt ook kunnen vaststellen dat het aantal bladzijden van ons tijdschrift merkkelijk vermeerderd is. Deze vermeerdering hebben we kunnen verwezenlijken dank zij de toelagen van de Staat, de Provincie en de Universitaire Stichting.

Nu we het toch over onze publicaties hebben, verheugen we ons U te kunnen mededelen dat de bekroonde inzending op de Alfons De Cockprijsvraag 1945, n.l. « De weerkundige volkskalender voor het Vlaamse land », welke dertien jaar in ons archief begraven lag, eindelijk en door het toekennen van een milde toelage van het Ministerie van Openbaar Onderwijs en van de Universitaire Stichting, binnenkort zal kunnen uitgegeven worden. Een 7-tal kunstige illustraties zullen de uitgave versieren. Wij danken de voornoemde hoge instanties voor de belangstelling aan de werking van onze Bond betoond door het toekennen van de subsidies. Een intekenlijst zal weldra rondgestuurd worden en we bevelen de uitgave ten eerste aan bij onze leden, te meer, dat de opbrengst ons in de gelegenheid moet stellen het volgende bekroonde werk van de Alfons De Cockprijsvraag 1949, n.l. « Doods-, begrafenis- en rouwgebruiken in het Arrondissement Dendermonde » uit te geven.

Onze afdeling « Volksonderwijs » richtte dit dienstjaar elf interessante voordrachten in; we hoorden achtereenvolgens :

- op 17 nov. 1957 : De studie van de persoonsnamen; door Drs R. Haeserijn, Assistent bij de Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren, Rijksuniversiteit te Gent.
- op 15 dec. 1957 : De stand van de studie der volksbedevaarten; door J. Pieters, Gemeentesekretaris, Ondervoorzitter van de Bond.
- op 12 jan. 1958 : Folklore uit Vlaamse mirakelboeken; door Lic. W. Giraldo, leraar, Koninklijk Atheneum te Zottegem.
- op 9 febr. 1958 : De folklore van een Zuid-Limburgs dorp : 's Herenelderen; door Dr J. Buntinx, Konservator, Rijksarchief te Gent.
- op 9 maart 1958 : De Ste-Annakerk te Bottelare, bouw, kunstschaten en erediens, geïllustreerd met lichtbeelden; door Lic. E. J. Roobaert, Assistent bij het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, Rijksuniversiteit te Gent.
- op 20 april 1958 : De Gentse rivieren in het volksleven; door J. Boes, Stadsarchivaris en Konservator van het Museum voor Folklore te Gent.
- op 11 mei 1958 : Molenfolklore, geïllustreerd met lichtbeelden; door E.H. A. Lowyck, eind- en hoofdsteller van ONS HEEM.
- op 29 juni 1958 : De betekenis van de gemeentenamen in Oost-Vlaanderen, 1° deel, met rondvragen; door Dr M. Gysseling, Konservator, Rijksarchief te Gent.
- op 7 sept. 1958 : De betekenis van de gemeentenamen in Oost-Vlaanderen, II° deel, met rondvragen; ook door Dr M. Gysseling.
- op 5 okt. 1958 : Bedevaartplaatsen van Vlaamse vissers en zeelui; door Dr W. Debrock, Studiefprefekt, Koninklijk Atheneum te Ronse.
- heden 26 okt. 1958 : Folklore van het Gentse Expojaar 1820; door Prof. Dr P. De Keyser, Ere-voorzitter van de Bond.

Zo komen we aan een totaal van 271 voordrachten sedert de stichting van onze afdeling « Naschoolse Werken ». De voordrachten werden goed bijgewoond en genoten veel bijval. Wij danken de hh. voordrachtgevers voor hun medewerking en hopen, dat we in de toekomst verder op hen zullen mogen rekenen. Voor de komende voordrachten hebben we reeds de toezegging van de heer Lic. De Rouck uit Ronse, juffrouw Lic. Cornelis uit Oostende, de heer Hebbelijncx uit Gent en de heer Lic. Van Hese uit St-Gillis-Dendermonde.

Aan de Ve Gentse Literaire Beurs op 4 en 5 oktober l.l., verleenden wij onze medewerking met de vijf laatste jaargangen van ons tijdschrift.

Om te eindigen vestig ik nog de aandacht op de datum van het insturen van de antwoorden op de uitgestelde Alfons De Cockprijsvraag, n.l. deze over « Het bol- en het kegelspel in Vlaanderen ». De inzendingen worden op het sekretariaat verwacht ten laatste tot en met 31 december 1958.

Na een dankwoord van de voorzitter aan de sekretaris voor zijn verslag en voor de wijze waarop hij de belangen van de bond behartigt, treedt de heer J. BOES, Konservator van het Museum voor Folklore op, met het verslag over de bedrijvigheid van het Museum gedurende het jaar 1958. Het luidt als volgt :

Het Lokaal. Het wordt een gemeenplaats te spreken over de slechte toestand van het lokaal. Deze toestand is er sedert verleden jaar niet op verbeterd. De Dienst der Gebouwen der Stad Gent treft geen verwijt, doch het feit dat het museum is ondergebracht in een oude kerk, waarvan de afmetingen medebrengen dat het kleinste werk onmiddellijk zulk een uitbreiding neemt dat het niet meer in verhouding is met het gepresteerde. Ik geef een paar voorbeelden: een ruit moet vernieuwd worden of het latwerk van het schip moet hersteld worden. Ogenblikkelijk moet dit gepaard gaan met het plaatsnemen van stellingen. Resultaat: een ruit kost 30 Fr, het plaatsnemen 600 Fr.

Wel leven wij steeds met het spiegelbeeld van het Alijnshospicium voor ogen. Doch hierover spreek ik u verder.

De verzameling. Geen enkele belangrijke aanwinst valt te vermelden. Kleinere voorwerpen werden aangekocht of door eigenaars geschonken. Onderhandelingen over de aankoop van de inboedel ener oude drogisterij zijn nog steeds aan gang.

Het Bezoek. Wij stellen vast dat het aantal bezoekers, gedurende de maanden januari tot en met september gestegen is met ongeveer 45 %.

De activiteit. Zullen wij nogmaals herhalen dat de Gentse Feestweek voor het museum een buitengewoon succes is geworden? De volksspelen evenals het poppenspel kenden hun traditionele bijval en het doet werkelijk genoeg op iedere bladzijde van het feestprogramma het Museum voor Folklore vermeld te vinden.

Ziehier overigens het verslag over de kampioenschappen van Gent voor vogelpik en teerlingbak: Vogelpik: 1° Frits Verbrugghe, 275 p. 2° Verhoeven, 245 p. 3° Baele, 240 p. 4° Van Hove, 225 p.

Teerlingbak: 1° Norbert Franck, 71 p. 2° Vernack, 69 p. 3° Clinckspoor, 67 p. 4° Maes, 67 p.

Algemene Rangschikking: 1° Vernack. 2° Van de Weghe. 3° Van Waes. 4° Franck.

Vogelpik voor knapen onder de 14 jaar: Deskalides.

Verder heeft het museum medegewerkt aan de tentoonstelling der poppenspelen te Luik en aan de tentoonstelling « De kleine moderne Keuken » in de tentoonstellingszaal van de Gas- en Electriciteitsdiensten der Stad Gent, Koning Albert I park.

Onmiddellijk hierop vangt de heer J. Boes aan met het 4° punt van de agenda, n.l. het Museum voor Folklore en het Stadsbestuur. Hij verstrekt volgende commentaar:

Sedert geruime tijd wordt, in de schoot der Commissie van het Museum, de wenselijkheid besproken van de volledige afstand van de verzamelingen aan de Stad. De ondergrond van de zaak is van financiële aard. Het Museum leeft tot hiertoe van een jaarlijkse subsidie van 45.000 Fr; het lokaal en de lokaalbewaker zijn ten laste van het stadsbestuur.

Het spreekt vanzelf dat de toelage niet volstaat om aan de vereisten van enig wetenschappelijk werk te voldoen. Daarom had de Commissie van het Museum het voornemen op deze algemene vergadering de volledige overdracht ter stemming te leggen, daarin het voorbeeld volgend van het Museum voor Sierkunst.

In laatste instantie zijn wij een andere richting opgegaan, omdat nieuwe feiten zich hebben voorgedaan. Er schijnt namelijk nieuw leven te komen in de herstelingswerken aan het Kinderen Alijnshospicie. Verder hebben wij de toelating gevraagd, en bekomen, om onze bibliotheek en onze documenten over te brengen naar de verdieping van de herstelde kapel. Niet alleen zouden boeken en prenten, die thans in een kamer van het Stadsarchief zijn opgestapeld en niet te raadplegen zijn, op een degelijke manier kunnen gerangschikt worden, maar tevens heeft dit een belangrijk gevolg : wij krijgen een voet in huis.

Daar nu, binnen afzienbare tijd, het Museum zal overgebracht worden naar zijn nieuw lokaal; dat dit feit een groter aantal bewakers zal vergen, hogere kosten met zich medebrengen, kosten van verlichting en verwarming, zal de overdracht der verzamelingen een onvermijdelijke noodwendigheid worden.

Het voorstel van de Kommissie van het Museum is dus : met de overdracht te wachten tot de werkelijke verhuizing van de verzamelingen. Nochtans zou aan de leden gevraagd worden hun eventuele opmerkingen op de voorgrond te brengen om daarna over te gaan tot een principiële stemming, dit, om in de toekomst, aan de Museumkommissie meer vrijheid van handelen te verstrekken.

Het is wel begrepen dat, in geval van overname, het Museum niet aan de Bond ontsnapt. De Museumkommissie zal steeds grotendeels samengesteld zijn uit leden van de Bond.

Na vooreerst een woord van dank aan de heer Konservator voor zijn duidelijk verslag en zijn uiteenzetting gericht te hebben, vraagt de heer voorzitter het advies van de vergadering.

Van de tussenkomst der verscheidene sprekers is het volgende te onthouden :

- 1) het Bestuur krijgt toelating te onderhandelen met het Stadsbestuur;
- 2) de definitieve tekst van de akte van overdracht aan het Stadsbestuur is aan het advies van de leden te onderwerpen 't zij op een Algemene Statutaire-, 't zij op een buitengewone algemene vergadering;
- 3) het verworven recht van kosteloze toegang tot het Museum voor de leden van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen is te behouden;
- 4) de in bruikleen gegeven voorwerpen blijven het eigendom van de eigenaars.

Na deze gedachtenwisseling wordt volgende motie opgesteld en ter stemming voorgelegd :

« Met het oog op de eventuele overbrenging van de verzamelingen van het Museum voor Folklore naar het Kinderen Alijnshospicie wordt aan de vergadering gevraagd over de volgende motie te willen stemmen :

Aangezien de uitbatingskosten van het nieuw Museum zeer hoog zullen oplopen en de huidige beschikbaarheden ver zullen overtreffen, wordt de wenselijkheid overwogen de verzamelingen in volle eigendom aan de Stad Gent over te dragen. De Kommissie van het Museum vraagt het vertrouwen van de algemene vergadering voor het leiden van de onderhandelingen en het opstellen van de akte van overdracht die zal voorgelegd worden ter bekrachtiging op de eerstvolgende algemene vergadering ».

Deze motie wordt met algemene stemmen goedgekeurd.

Als punt 5 van de dagorde, horen wij de uiteenzetting over de financiële ver-
richtingen van de Bond voor 1957 en het ontwerp van begroting voor 1959, door
de penningmeester R. DEPOORTER voorgedragen :

STAAT VAN INKOMSTEN EN UITGAVEN — BOEKJAAR 1957.

Inkomsten.	Uitgaven.
Incasso op 1 januari 1957	Drukkosten der publica- ties : 35616,—
Kas : 1317,75	Verplaatsingskosten voor- drachtgevers : 900,—
P.R. : 15786,97	Algemene onkosten :
Lidmaatschapsgelden	Administratie; drukwerk; postzegels; postpapier; drukplaten; circulairen; enz. : 2635,60
1957 : 15446,50	Vragenlijsten (vaderkens- en moederkensdag) : 1000,—
1958 : 7855,—	Bibliotheek : 203,—
Opbrengst van verkoop	Publicatie in Belgisch Staatsblad benoeming raadslid : 140,—
van publicaties : 900,—	Rechten V.Z.W.D. : 23,—
losse nummers : 3883,50	Varia : 100,—
Toelagen Ministerie van	41117,60
Openbaar Onderwijs (in- richten voordrachten) : 1080,—	Incasso op 31 december 1957 :
Toelage Ministerie van	Kas : 2118,45
Openbaar Onderwijs voor 1957 (5000 F. voor publicatie tijdschrift — 10000 F. voor Alfons De Cockfonds) : 15000,—	P.R. : 28033,67
Toelage Provincie OOST VLAANDEREN :	71269,72
voor 1956 : 5000,—	
voor 1957 : 5000,—	
71269,72	

BEGROTING 1959.

Inkomsten.	Uitgaven.
Toelage Ministerie van	Drukkosten tijdschrift; cir- culairen; enz. : 38000,—
Openbaar Onderwijs : 15000,—	Voordrachten : Verplaat- singsvergoeding voor- drachtgevers : 2000,—
Toelage Provincie : 5000,—	Alfons De Cockfonds (prijsvraag uitgeschreven voor 1958) : 1500,—
Lidmaatschapsgelden : 23000,—	Abonnement tijdschrif- ten : 3000,—
Verkoop van afzonderlijke nummers O. Vl. Zanten en eigen publicaties : 2500,—	Aankoop van boeken : 1500,—
Vrijwillige bijdragen : 1500,—	Aankopen voor Museum : 1000,—
Onvoorzien : 1000,—	Bibliotheek - Onderhoud : 1000,—
48000,—	48000,—

Daarna worden de verschillende posten van de staat van inkomsten en uitgaven voor het boekjaar 1957, zoals de toelagen van de openbare besturen : Staat en Provincie, de bijdragen der leden, de opbrengst van verkoop van publikaties en losse nummers, omstandig door dhr R. Depoorter gekomentariëerd. Uit zijn uiteenzetting blijkt dat de kastoestand enigszins verbeterd is tegen die van voorgaande jaren.

Hij stelt vooral vast dat de publikaties van de Bond zich mogen verheugen in een levendige belangstelling, zo van binnen als van buiten de Bond en meent dat deze bemoedigende vaststelling hem toelaat te mogen besluiten met de overtuiging uit te spreken, dat de Bond voor het verwezenlijken van zijn doelstellingen op de steun van de hogere instanties en op de medewerking van al de aangesloten leden zal kunnen blijven rekenen.

De boekhouding van het boekjaar 1957 en het incasso werden op 20/4/1958 nagezien en juist bevonden door de immer toegewijde heren Jules Mahy en Gaston Van Peteghem, aangeduid als controleurs.

De heer voorzitter bedankt de penningmeester voor zijn zaakrijk verslag en wijst op zijn steeds waakzame bezorgdheid voor de welstand van de kas.

Voor het nazicht der rekening 1958 worden de heren J. Mahy en G. Van Peteghem aangesteld, die deze opdracht welwillend aanvaardden.

Bij het 6^e punt, rondvragen en suggesties, vraagt de heer Lic. R. Van der Linden, bestuurslid, het woord en vestigt de aandacht op een in de dagbladen verschenen artikel, waarin aangekondigd werd dat bij de gesproken uitzendingen van het N.I.R., nieuwe rubrieken voorzien werden en o.a. « Folkloristen aan het werk ». Hij beveelt de boekbesprekingen aan zoals « Ars Folklorica », « De weerkundige volkskalender voor het Vlaamse Land » en andere. Hij vraagt tevens dat na dergelijke uitzendingen onze leden een woordje van dank en aanmoediging aan het N.I.R. zouden richten.

Als laatste punt van de dagorde komt de voordracht van onze ere-voorzitter, de heer Prof. Dr P. DE KEYSER aan de beurt en deze maal spreekt hij over :

De Folklore van het Gentse Expojaar 1820.

Gent heeft bij de aanvang van de 19^e eeuw twee grote tentoonstellingen gekend : de tentoonstelling van 1803 bij het bezoek van Napoleon als 1^e Consul aan Gent en de Nijverheidstentoonstelling van 1820 onder het Nederlands bewind. De 1^e tentoonstelling was lokaal, de 2^e nationaal. Niet minder dan 600 nijveraars, fabrikanten en negocianten uit Noord en Zuid namen eraan deel. De materiële en intellektuële welstand van Gent werd bevorderd door de toen Koning Willem I gestichte Universiteit en de verbinding van Gent met de Scheldemonding langs het kanaal van Terneuzen. De grote nationale tentoonstelling was een economische krachtprestatie, die ongeveer drie weken duurde, van 1 augustus tot 24 augustus. Ze was vergezeld van een kunsttentoonstelling en van talrijke kulturele : letterkunde en muziek, en sportgebeurtenissen : schieten, schermen en paardenkoersen. Als inleiding tot de folklore van de Gentse tentoonstelling weidt spreker uit over de samenstelling van de bescherm- en organisatie-kommissies, waarin tal van bekende Gentse namen voorkomen. De plaats : het stadhuis, en de versiering van de lokalen door architect L. Roelandt en tapiessier Van Santen, van de estrades in de « theaters », alsook de stoeten bij opening en sluiting worden besproken. De tentoonstelling telde meer dan 2000 n^o of stands. De kunstenaars van het ogenblik : Paelinck, Geirnaert, De Noter, De Baets, Dielman, F. De Vriendt, Félix Devigne, Van Santen, Geens, De Cauwer werden gehuldigd.

De Prins en de Prinses van Oranje, Prins Frederik van de Nederlanden, Minister Baron Falck bezochten de feestvierende stad. De toeloop van stadsgenoten en vreemdelingen, vooral Hollanders, was buitengewoon. Gedurende 24 dagen werd in alle volkswijken uitbundig feest gevierd, volksspelen, zoals mastklimmen, ingericht, gedanst in zalen en in openlucht. De zon was trouwens van de partij. Natuurlijk werd een ballon opgelaten, een opstijging door een Engelsman, die mislukte, en als slot een groot vuurwerk afgestoken op het Recollettenplein. We zouden over al die gebeurtenissen niet veel weten, indien er geen « Gazette van Gent » had bestaan en een Almanak voor 1821 onder de titel van « Den Naspeurder der Feesten ». Spreker heeft het vooral over deze Almanak, samengesteld door een anonymus en verkocht ten behoeve der Armen.

Anonymus is niemand anders dan de bekende schilder, Petrus van Nuffel, directeur van de Academie van Schone Kunsten en voorzitter van de Maatschappij der Schone Kunsten. Over de beschrijving in dichtvorm, over de taal: de « patois nationale », de liederen over « de Ballon » en over Pierlala worden interessante bijzonderheden verstrekt, die ons het Gentse volksleven van die tijd leren kennen. Het is dezelfde geest, die we zullen ontmoeten in de wijkkermissen, die later zullen ingevormd worden in de « Gentse feesten », en in de karnavals. In de grond is er niet veel veranderd in de feestcultuur van ons volk, de lust voor optochten, spektakels in open lucht, dans- en smulpartijen. Spreker trok hieruit het besluit, dat er niet veel nieuws is onder de zon op het gebied van tentoonstellingen, feestvieren, volkstoeloop en volksplezier.

Deze zeer interessante en boeiende voordracht oogstte de grootste bijval. De spreker werd door de voorzitter hartelijk gefeliciteerd.

Zo verliep de Jaarlijkse Statutaire Vergadering welke om 12.25 u door de heer Voorzitter voor gesloten werd verklaard. Er was een goede stemming en hoopvol wordt uitgezien naar de verdere werking van de Bond en... naar nieuwe leden.

De Sekretaris,
M. BROECKHOVE.

Inhoudstafel

Jaargang 1958.

ARTIKELS VAN ALGEMENE AARD.

	blz.
Buntinx (D ^r J.). — Folklore in het Archief van de Raad van Vlaanderen	1-7
Deruelle (D ^r Marcel). — Een Gents Gevelteken	8-12
Hageland (A. van). — Kaleidoskoop op de Vissersnering.	13-25
Arens (Hugo). — Waaslanders vertellen.	
XVI. Historische sagen : a) Plaatssagen	27-36
b) Persoonssagen. XVII. Spotsagen. XVIII. Volksetymologische sagen. XIX. Legendes : a) Kruisbeeldlegendes. b) Marialegendes.	
c) Heiligenlegendes	55-66
Roobaert (E. J.). — Enkele archivalische toelichtingen tot de geschiedenis van een landelijke devotie op het einde van de XVIIde eeuw (St. Anna te Bottelare)	37-54
Linden (R. Van der). — Het Vaantje van Vlierzele en van Scheldewindeke	67-72
Daem (M.). — De nagel als ex-voto. Een merkwaardige ex-voto in de kapel van het H. Graf te Gent.	73-74
Janssens C.ss.R. (Pr.). — Een-April, verzenderkensdag. Betekenis en oorsprong	107-122
Famelaer-Coene (Elv.). — « De Gilde viert ». Te Oudenaarde vóór zestig jaar	136-137
Hageland (A. van). — Folkloristische Aspecten van 1957.	151-175
Kits Nieuwenkamp (H.W.M.J.). — Het geheim van de twee ijzeren maskers in de kerkmuur van Sint-Goriks-Oudenhove.	176-179
Daem (M.). — Oostvlaamse Reuzen. Aanvullende Inventaris	180-182
Janssens C.ss.R. (Pr.). — Onnozele-Kinderendag.	195-207
Keyser (Prof. D ^r P. De). — Het Internationaal Congres van de traditionele Speelpop te Luik	208-212
Es (F. Van). — Nog over ijzeren maskers.	212-214

ZANTEN.

R. V. d. L. — Kaf strooien	12
Broeckhove (M.). — De Aziatische griep.	25
V. d. L. — Betekenis van de Maandstonden.	26
Janssens (A.). — Volkgericht. Kaf strooien te Nevele.	138
Idem. — Het stropen van de trouwers.	138
Vijver (Ferdi van de). — Volkgericht tegen oneerlijke landbouwers te Zeveneken	138-139

	blz.
Simons (G. J.). — Uit de Paulatemse Boerencatechismus.	139
Idem. — Wilde gebeden	139-140
Idem. — Klokkentaal opgetekend te Paulatem	140
Idem. — Raadsels uit Paulatem.	194
Hageland (A. van). — Een Pastoor doet de wind keren	233

DIENST VOOR FOLKLORISTISCHE OPZOEKINGEN.

Fredricx (D ^r F.). — De Mat als Type van vroegere Westerse Vloerbekleding	77-105
Geeter (Lic. R. De). — Bijdrage tot een Sagenboek van Zuid-Oost-Vlaanderen.	
Een woord vooraf. I. Sagen uit de Geestenwereld :	
1. Aardgeesten : a) Dwerfen. b) Reuzen. c) Alven.	
2. Vuurgeesten : Dwaallicht	143-150
3. Luchtgeesten : Nachtmerric. 4. Plaaggeesten : a) Weerwolf .	185-198
b) Spookhond (kortstaart, patochelare). c) Spookkat. 5. Spokerij.	
6. Terugkerende doden. 7. Framassons. 8. Spookkoets.	215-232

BOEKBESPREKINGEN.

Grauls (D ^r Jan). — Volkstaal en Volksleven in het Werk van Pieter Bruegel. 1957. (F. V. Es).	7
Laet (Prof. D ^r Sigfried J. de). — Archeologie en haar Problemen. 1957. (F. V. Es)	106
't Beertje. Volkskundige Almanak voor West-Vlaanderen. 1958. (F. V. Es).	141
Linden (Lic. R. Van der). — Bedevaartvaantjes in Oost-Vlaanderen. 1958. (J. Pieters)	183-184
Nationale Commissie voor Folklore. Vlaamse afdeling. Jaarboek VIII. 1955. (F. V. Es)	233
Cafmeyer (Magda). — Van Doop tot Uitvaart. 1958. (F. V. Es).	234

IN MEMORIAM.

Frans Maria S. Olbrechts (Prof. D ^r P. De Keyser)	75-76
Isidoor Hallaert (Redaktie)	137
Z. Eerw. Broeder Alfred-Maurice Melsens (Redaktie).	137
Mevrouw L. Lievevrouw-De Cavel (Bestuur)	243

BONDSLEVEN.

Alfons de Cockfonds. Prijsvraag 1958.	66
Alfons de Cockfonds. Prijsvraag 1959.	72
Broeckhove (M.). — Verslag. Jaarlijkse algemene statutaire Vergadering van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen op zondag, 26 oktober 1958.	235-243

PERSONALIA.

	blz.
Redaktie. — Erelid Prof. D ^r R. Foncke gedekoreerd	142
Redaktie. — Medewerker A. van Hageland bekroond.	142
Bestuur. — Tony De Moerloose overleden.	234

VARIA.

Redaktie. — Verschijnt kortelings. Bedevaartvaantjes in Oost-Vlaanderen, door Lic. R. V. d. Linden.	36
Redaktie. — Oostvlaamse Folkloristische Bibliografie.	123-135
F. V. Es. — Heemkundige Kroniek.	140-141
Bericht. Is verschenen : Bedevaartvaantjes in Oost-Vlaanderen, door Lic. R. V. d. Linden	142
Inhoudstafel	244-246

ILLUSTRATIES.

Gevelteken op het huis Nederkouter, n ^r 40.	8
Detail « De Nederlandse Spreekwoorden » door P. Brueghel de Oude.	10
Bedevaartvaantje van de H. Fledericus te Vlierzele.	68
Bedevaartvaantje van de H. Christoffel te Scheldewindeke.	69
Bedevaartvaantje van O.L. Vrouw van Alseberg te Alseberg.	70
Bedevaartvaantje van O.L. Vrouw van Halle te Halle	71
Werkende Mattenmaker (Miniatuur)	103
Mattenkloppers (Schilderij door David Col)	103
Typen van gevlochten matten.	104
Wetteren. Reus Jaek de Pompier	r. 182

HET MUSEUM VOOR FOLKLORE TE GENT.

Het Museum voor Folklore werd gesticht door de Bond der Oostvlaamse Folkloristen op 16 juli 1927 in de lokalen van het voormalig Museum voor Oudheden, Lange Steenstraat, 14, gewezen kerk van de Geschoeide Carmelieten (Onze-Lieve-Vrouwebroeders), wier klooster afgeschaft werd in 1797.

Het Museum voor Folklore werd overgenomen door de Stad Gent, bij besluit van de gemeenteraad d.d. 27 september 1931 en werd geplaatst onder het toezicht van een Kommissie bestaande uit vertegenwoordigers van het Stadsbestuur en van de Bond.

Deze Kommissie bestaat uit: Prof. Dr De Keyser, voorzitter, R. Van Kenhove, ondervoorzitter, M. Broeckhove, sekretaris, Drs L. Hoste, penningmeester, de heren F. Van Es, Pr. Luyckx, schepenen der stad, Mr. A. De Decker, advocaat en gemeenteraadslid, G. Van Severen, Ing. Haeck, Dr H. Nowé, G. Celis, Drs M. Daem, J. Pieters, R. Depoorter, J. De Raedt, M. Van Wesemael, Lic. R. Van der Linden, Lic. Hugo Arens, leden. Konservator van het Museum: J. Boes, archivaris van de Stad.

Doel van het Museum: Verzamelen, inventariseren en uitstellen van alle stoffelijke getuigen van het Oostvlaamse Volksleven van vroeger en nu.

De voorwerpen, dokumenten en inlichtingen betreffende het volksleven hebben betrekking op de woning, het meubilair, de huishoudelijke inrichting, de voeding, de volkskleding, de vervoermiddelen, de verlichting, het straat- en marktlevens, de volkstypen, de familietradities en -gebruiken van aan de geboorte tot aan het graf, de ambachten met de traditionele werktuigen en het alaam, de volksfeesten en -spelen en andere ontspanningen, het volksgehoof, het sociale leven, de volkskennis en volksgeneeskunde, de volksletterkunde en de volkskunst.

De Kommissie zoekt zoveel mogelijk voorwerpen en dokumenten betreffende het volksleven van de ondergang en de vernieling te redden door ze veilig op te bergen, te klasseren, te onderhouden, te inventariseren en voor het publiek aantrekkelijk uit te stellen. Ze houdt zich dan ook ten zeerste aanbevolen voor afstand of schenking, zelfs in bruikleen, van voorwerpen en dokumenten. Ze koopt ook voorwerpen aan en laat die zelfs afhaken aan huis. Beleefd verzoek te schrijven aan het adres van de Konservator: J. Boes, Abrahamstraat, 11, Gent, Telefoon n^r 25.32.53, of aan de sekretaris der Kommissie: M. Broeckhove, Oscar De Gruyterstraat, 34, Gent.

DE BOND DER OOSTVLAAMSE FOLKLORISTEN.

De Bond ondersteunt het Museum voor Folklore.

Hij geeft sedert 1926 een tweemaandelijks tijdschrift uit: **Oostvlaamsche Zanten**, en sedert 1957 de **Mededelingen van de Dienst voor Folkloristische Opzoekingen**. Hij geeft ook afzonderlijke **Bijdragen** uit.

Samen met de Museumkommissie richt hij kosteloze openbare voordrachten, tentoonstellingen en folkloristische prijskampen in, alsook de tweejaarlijkse wedstrijden van het Alfons De Cock-fonds.

Samen met de Kommissie voor Kulturele Aangelegenheden van het Provinciaal Bestuur richt hij insgelijks « Enkwesten » over folkloristische verschijnselen van de provincie Oost-Vlaanderen in.

De bibliotheek en het archief van de Bond en van het Museum voor Folklore zijn gevestigd in afzonderlijke lokalen van het Stadsarchief, Abrahamstraat, 13.

Lid worden van de Bond is: daadwerkelijk medewerken aan de verrijking van het Museum voor Folklore; door het in het lidmaatschap begrepen abonnementsgeld op de hoogte blijven van de studie van de folklore in 't algemeen en van het Oostvlaamse volksleven in 't bijzonder; de eigen kennis en de zaak van de volksopvoeding dienen; een daad van ware vaderlandsliefde en van Vlaamse solidariteit stellen.

Voordrachten, tentoonstellingen en museum zijn op vertoon van de lidkaart gratis toegankelijk voor de leden. Men storte 100 fr. op postrekening n° 96946.

Bestuur van de Bond: Ere-voorzitter: Prof. Dr P. De Keyser. Voorzitter: F. Van Es. Ondervoorzitters: G. Celis en J. Pieters. Sekretaris: M. Broeckhove. Penningmeester: R. Depoorter. Archivaris-bibliotekaris: M. Van Wesemael.

Leden: Dr Nowé, J. Boes, Drs L. Hoste, Drs M. Daem, J. De Raedt, Lic. R. Van der Linden, Pr. Luyckx, Lic. H. Arens.

Redaktie van Oostvlaamsche Zanten: Hoofdredakteur: F. Van Es, Désiré De Wolfstraat, 3, Aalst. Redaktieleden: Drs M. Daem en J. Boes.

Museum voor Folklore: Konservator: J. Boes. Adjunkt: aspirant of navorsers.

Aankoopkommissie: Prof. Dr P. De Keyser, R. Van Kenhove, M. Van Wesemael, J. Boes, Drs L. Hoste.

Dienst voor Folkloristische Opzoekingen (Foto-, fono- en cinematografische dokumentatie): Prof. Dr P. De Keyser, F. Van Es, M. Van Wesemael, J. Boes, J. Pieters, Drs M. Daem, Lic. R. Van der Linden en M. Broeckhove, sekretaris.